

ȘCOLA ȘI FAMILIA

FOIĂ PENTRU PARINȚI ȘI ÎNVĂȚĂTORI.

ESE DE DOUË ORI PE LUNA.

Redactori: Ioan Popca și Andreiu Bârseanu.

Abonamentul: Pentru Austro-
Ungaria pe an 3 fl.; pe $\frac{1}{2}$ an 1 fl. 60 cr.;
pe $\frac{1}{4}$ an 1 fl. — Pentru România pe an
10 lei; pe $\frac{1}{4}$ an 5 lei.

Abonamentele se fac la admi-
nistratorul foit Ión Darius, în Brașov. —
Manuscrisurile se trimit unuia dintre re-
dactori tot în Brașov.

Conținutul: Epistole asupra creșterii adresate dōmnei S. — Școla și sănăta-
tea. — Rōgă-te și lucră! — Învățământul educativ. — Legătura intimă dintre
școlă și familiă ca un mijloc puternic de educațiune. — Gheorghe Asachi. —
Roșcata (poveștire). — Bibliografie. — Diverse.

Epistole asupra creșterii adresate dōmnei S.

Epistola V.

Brașov, 3 Septembrie 1887.

Stimată Dōamnă!

Îmi pare bine, că felul vieții D-Vōstră în romantica
vale a Teléjenului a produs schimbări neașteptate în starea
sănătății fiului D-Vōstră: că dēnsul a început a prinde
puteri, e mai rumen la față, e vesel, are poftă de
vorbă și de joc, e în stare să facă primblări pe deluri, fără
să se nădușescă ca mai 'nainte, mănăncă și dōrme bine, —
cu un cuvânt. se află mult mai bine trupește și sufletește.

Nu pot decât să Vē felicitez, că ați fost norocoasă să
obțineți, în timp așa de scurt, rezultate atât de îmbucurā-
tore în privirea restaurării fiului D-Vōstră.

Continuați numai modul de viață variată de până acuma,
pe care mi-l arătați în epistola D-Vōstră, și fiți sigură,
că în curând veți vedē pe Iancul D-Vōstră deplin restaurat,
capabil de a reîncepe mai târziu, fără nici o scădere, ocu-
pațiile sale spirituale.

A fost o mare norocire pentru dēnsul, că l'ați dat la
munte.

Să nu fi fost acesta, ar fi pățit-o și el ca atâți băieți desvolutați prea de timpuriu cu spiritul, dintre cari unii ajunseră în flăcările vârstei lor în moment, er' alții avură un sfârșit și mai tragic, devenind idiota, lipsiți de ori-ce putere spirituală.

Și știți pentru ce acesta?

Pentru că părinții lor, ocupați intensiv cu afacerile lor dîlnice, nu băgară în seamă starea nefericită a copiilor lor, pe care ei nu o înțelegeau. Sînt, și decă o înțelegeau, lor nu le venia la socotelă să jertfescă ceva din comoditățile lor pentru mîntuirea copiilor lor.

Să mulțămim lui D-deu, că lanțul D-Voastră n'a ajuns să pățescă ca fiul acestor nefericiți părinți.

Nu, căci a dat D-deu, ca dînsul să aibă o mamă înțeleptă și energică, care, pe dată ce s'a pîtruns de adevăr, n'a cruțat nici o jertfă, nu s'a speriat de lungimea și greutatea drumului, și a făcut tot, ce putea face nu o femeie, ci un bărbat plin de rezoluțiune.

Acosta este, Dîmna mea, ce mă face să Vă aduc omagiile stimei și respectelor mele și să Vă declar, că nu al meu, ci al D-Voastră e meritul, că băiatul D-Voastră este pornit pe calea perfectei însănătoșeri.

Eu V'am dat numai ideia, care o puteați găsi oriunde, în vre-o carte ôre-care: D-Voastră însă ați pus'o în practică.

E un adevăr incontestabil, că nu fie-ce mamă e hotărîtă, în fața adevărurilor celor mai convingătoare, să facă, ce D-Voastră ați făcut pentru fiul D-Voastră.

Sînt părinți, cari au ocașiă să audă multe bune și folositoare povești dela binevoitorii lor prieteni, dară sînt din comoditate, sînt din lipsă de energie, nu vor să urmeze, după cum sînt povățuiți, și astfel ei, cu voia lor, sînt lipsese de aceea, ce ar trebui să facă bucuria și desfătarea lor și a familiei lor.

Pentru ca însă opera D-Voastră în privirea perfectei

restaurări a lui Iancu, pentru care Vă jertfiți atât de mult, să fie perfectă. Vă dau sfatul, ca la întorcere acasă, ceea-ce va fi în curând, să Vă opriți la Vălenii de munte, și aici să faceți cu Iancu o cură de struguri în timp de 2 săptămâni la via Dómei C.

Aici Iancu va avea de asemenea prilegiu a 'și petrece în societatea copiilor prietinei D-tale și a altor familii, care se vor afla la via.

Excursiunile, ce le va face el dîlnic aici la viile din apropiere, jocurile copiilor, pocniturele pușcilor, cântecele lăutarilor, veselia, ce se vede zăgrăvită pe fețele tuturor în timpul culesului, focurile, ce se aprind în deluri, ca tot atâtea semne de bucurie, traiul liber sub cerul liber, și în sfîrșit însuși culesul ciorchinelor și persicelor parfumate, — toate acestea vor face impresiile cele mai plăcute în sufletul lui, și-l vor face să ducă cu sine cele mai dulci suveniri la oras, unde nu are ocazie să audă și să vadă astfel de lucruri.

În chipul acesta, st. Dómnă, cred, V'am arătat mijloacele, pe care D-Vóstră le-ați folosit, și, nu mă îndoiesc, le veți mai folosi încă și de aci încolo, cu deplin succes, pentru perfectă restaurare a fisicului fiului D-Vóstră.

Nu 'mi rămâne, decât să Vă atrag de pe acum deja atențiunea asupra unei împrejurări, căreia eî de asemenea î dau o deosebită importanță.

Vorba e, că mâne, poimâne, după terminarea curei, ajungînd a casă, Iancu va trebui să reîncepă ocupațiile sale spirituale deocamdată intrerupte.

Părerea mea însă e, că D-Vóstră în privința acesta să Vă abateți de la sistemul de creștere observat până acum, pe care eî îl aflu foarte greșit.

Nu instrucția privată în casă are să primescă Iancu de aci încolo, ci publică în școlă ca ceilalți băieți.

Cultura, ce și-o câștigă un băiat pe cale privată, rămâne departe înălțătul culturii spirituale, ce și-o poate el câștiga în școlă publică.

Căci nici odată nu se pot ajunge rezultatele dorite printr'o instrucția privată ca prin un învățământ public în școlă, unde sînt mai mulți băieți de aceeași vîrstă și cari urmăresc același scop, unde unii se îndemnă prin alții, la zel, la emulația, unde autoritatea legilor îi face supuși disciplinei școlare, îi face să iubescă și să stimeze pe colegii lor, să imiteze zelul și diligența lor, să se încurajeze printr'ênși, să 'și dea silința a avé o conduită bună morală și a 'și forma în chipul acesta caracterul.

Toți copiii, cari au avut o instrucția particulară, acasă, prin un instructor îre care, au devenit mai mult s'ă mai puțin sficioși, fără încredere în puterile lor, lipsiți de vioiciune și de ambițiune nobilă, închipuiți și înfumurați, exclusiviști, egoiști și plini de prejudeți.

Iată dară, st. Dómnă, atâtea motive puternice, care mă fac să stăruesc pe lângă D-Vóstră, ca de aci încolo să Vê simțiți îndemnată a 'l lăsa pe băiatul D-Vóstră să urmeze, împreună cu ceilalți băieți, instrucția publică în școlă, care singură e în stare a-'l înzestra pe un băiat cu o adevărată cultură.

Și acum, cerënd scusele D-Vóstră, căci împrejurările nu 'mi permiséră să viú însu'mi cu familia în poetica vale a Teléjenului, cum Vê promisesem și cum ați fi dorit și D-Vóstră, Vê rog să primiți din parte'mi espresia deosebitei mele stime.

Ioan Popea.

Școlă și sănătatea.

(După Dr. M. Gauster.)

III.

Esercițiile corporale.

Esercițiile corporale regulate forméză astăzi o parte întregitoare a educațiunei: ele sînt un obiect obligat în toate școlele.

C'a să pótă fi însă într'adevăr de folos, să recere, ca învățatorul de gimnastică să aibă pregătirea de lipsă și cunoștințe anatomice-fisiologice; să recere, ca copiii, cari au să mERGă la gimnas-

tica, să fie cercetați mai întâi din partea unui medic specialist. Numai astfel se poate ști, dacă copiii sînt în genere apti pentru gimnastică sîu ba, și dacă nu este neîncunjurat de lipsă a evita anumite exerciții,  r' pe altele a pune pond mai mare.

Să nu se cr dă, că ori-ce exercițiu de gimnastică este sănătos și potrivit pentru fiesce-care om. Pentru unele persoane, d. e. pentru acelea, la care mușchii dela piept sînt mai slabi, s nt nu sînt destul de dezvolt ti, se recer exerciții anumite; la altele trebuie să se observe și cerceteze, c t de departe putem progresa cu exercițiile. Trecerea măsurii potrivite are și aici influințe rele.

 nv t torul de gimnastică încă trebuie să considere individualitatea elevului și să nu 'i tracteze pe toți elevii   același mod, fiind-că prin ac sta mult rău p te pricinui. Să nu uităm, — ce se trece adese-ori cu vederea   unele institute militare, — că corpul nu se  nt recesc și oțelesc prin aceea, că silim pe cei debili s  facă exercițiile și strapatele, pe care le fac cei tari.

Corpul se  nt recesc și se oțelesc numai prin exerciții sistematice, consecente, alese cu precauțiune și acomodate organismului singuraticilor indiviđi.

Să nu uităm, că prin exercițiile gimnastice școlare voim să întărim corpul și să 'i dăm o mai mare flexibilitate, s  mărim curagiul și energia școlarilor,  r' nu să 'i crescem pentru producțiunii artistice, după cum se  nt mpl  ici-colea   unele școle.

 nv t torul de gimnastică va trebui deci să separeze copiii mai slăbuți de cei mai dezvolt ti, conform îndrumărilor, ce i le va da medicul, și să 'i tracteze pe aceștia conform  ndigit rilor lui.  nv t torul va trebui să tracteze pe copiii slabi de piept, și pe ac ia, la cari șira spinării începe a se str mba, etc. Într'un mod special și totdeauna cu privire la starea, în care se află ei. El va ști, că copiii s raci de s nge nu pot face exerciții multe și obositoare, și din cauza ac sta pe aceștia va trebui să-i cruțe.

D c  observă învătătorul, că copiii s'au  nferb ntat prea tare, că s'au înroșit la față, că respiră repede, s n d c  observă, că inima le bate tare și repede, trebuie să  nterup   nstructia: dar tot-odată trebuie să bage de s m , ca copiii să nu se r c sc , să nu fie espuși curentului, și să ia pe sine o haină mai grosi r .

Contra acestei regule se comit foarte adese-ori greșeli mari.

Mai repetăm încă odată, ce am spus mai sus, că în genere la întărirea și oțelirea corpului nu ajungem prin aceea, că silim pe elevi să îndeplinescă lucrări neobișnuite și extraordinare; prin această foarte adese-ori se nasc bôle. Numai prin deprinderi succesive și consecente, numai prin schimbare și gradațiune potrivită putem ajunge la rezultatul dorit.

Problema principală a gimnasticii este întărirea mușchilor, lărgirea coșului pieptului și întărirea mușchilor organului de respirațiune, regularea schimbării materiilor necesare pentru nutrirea corpului, punerea sângelui în mișcare, și ca urmare a acestora deșteptarea simțului de putere proprie, a energiei, a voinței și în parte și a cugetării.

Pentru ajungerea acestor scopuri ținem exercițiile libere cu mult mai potrivite decât exercițiile la aparate; acestea din urmă sunt a se face numai până la un grad anumit, și numai unele dintre ele.

Exercițiile libere se pot executa foarte ușor și în odaia, regulat în fieșce-care zi, dimineața și seara; ba este bine, ca învățătorul să întrerupă din când în când instrucțiunea pe timp de 5—10 minute și să facă cu băieții exerciții libere în școlă.

Klenke ne trage atențiunea și asupra unei gimnasticii a respirațiunii, care se poate executa și introduce pretușindeni. Și cu tot dreptul ne trage el atențiunea asupra acestui fel de gimnastică, de ôre-ce este știut, că ômenii, la cari coșul pieptului și mușchii dela piept sunt mai dezvoltati, nu sunt așa de espusi diferitelor bôle chronice de plumâni, ca cei cu pieptul mai puțin dezvoltat.

Prin acest fel de gimnastică se țintesce tocmăi la întărirea mușchilor pieptului și la lărgirea coșului pieptului.

Ea constă în aceea, că înspirăm adânc, regulat și în tact, ne oprim apoi puțin respirațiunea vre-o 2—3 tacte și la tactul următor espirăm érași lin și regulat, pronunțând totodată și numărul respirațiunii. — *Klenke* ne spune, că copii, cari la început se osteniaiu și începeau a căsca după 10 resuflări de felul acesta, în decurs de două-trei săptămâni erau în stare să resuflă cu ușurință de 150—200 ori în modul amintit mai sus, și totodată să pronunțe și numărul respirațiunilor. —

La fetele trebuie sa fim cu precautiune încă și mai mare în alegerea exercițiilor de gimnastică, și să luăm în deosebită considerare pieptul și partea inferioară a trunchiului.

Nu s'ar pute reprobă din destul, decât învățatorul de gimnastică și-ar permite a bațjocori pe școlarii, cari nu ar îndrăsnî să facă îndată vre-un exercițiu ôre-care. Acesta pôte proveni de acolo, că băiatul nu sê simte destul de tare a esecuta exercițiul respectiv, sênt că îi lipsesc pregătirile anteriore. În cazul acesta învățatorul să nu silêscă pe școlar a esecuta cu tot pretul exercițiul respectiv, ci mai bine să cante, nu cum-va îi lipsesc pregătirile anteriore, sênt nu sê vede chiar necesitatea de a întrelăsa cu totul exercițiul în cestime.

Unde pôte învățatorul influința, că să se întroducă *înotatul* pentru copiii, cari în urma părerii medicului nu sânt apti pentru gimnastică, să o facă.

Noi cu mult mai bueros am voi, să se întroducă ca obiect obligator înotatul, decât unele exerciții dela capră și stind (drugul fies).

IV.

Lucrul de mână și desennul în școlă. Învățământul musical. Începutul cercetării școlii. Festivitățile școlare.

Lucrul de mână influințcăză adese-ori în mod stricacios asupra dezvoltării coșului pieptului, asupra plumânilor, și prin urmare și asupra respirațiunei, asupra șirei spinării, precum și asupra vederii. Causele, din care provin aceste influințe rele, sânt: alegerea nepotrivită a lucrului de mână, ținerea obiectelor în mod necorêspundêtor, și împrejurarea, că copiilor nu li sê dau învățaturile și îndrumările de lipsă în această privință, și astfel ei sê deprind a lucra între nîsce împrejurări nepriințjose sănêtații lor.

Ôrele pentru lucru de mână de cele mai multe ori sânt fiesate pe timpul, când sê amestecă ziua cu nôptea, sênt sê lucră la lumină artificială necorêspundêtoare, nu destul de intensivă.

De multe-ori vedem, că sê lucră la lumină slăbuță cu obiecte colorate, care ostenses ochii cu mult mai tare decât alte lucruri: că sê sêvêrșesc lucrări, care adese-ori chiar și la lumina zilei ostenses ochii în mêsură mai mare sênt mai mică, d. e. cusături și broderii albe etc.

Nu este de lipsă să mai arătăm, ce urmări triste pöte avé pentru ochi ținerea costişe și strêmbă a trupului, încordarea prea mare a ochilor și apropierea prea tare de ochi a obiectelor, ce voim să le privim.

Precum nu sânt potrivite pentru ochi literele mici, hârția sură și brună, tot așa de păgubitoare sânt împunsaturile dese și lipsa unei deosebiri corêspundătoare între colörea stofei și a aței de brodat. Mai cu sêmă la brodat să fim cu mare precauțiune; să nu concedem, ca persoane tinere să ședă mult timp după olaltă la rama de brodat. Ținând corpul plecat înainte, respirațiunea nu pöte decurge regulat, și în urma acesteia se pot nasce ușor încetul cu încetul böle de plămâni. — Prăfuirea lânê încă este păgubitoare sănătăii mai cu sêmă, decât sântem espuși timp mai îndelungat prafulu de lână. — Ținerea anormală a trupului la brodat este una dintre cele mai dese cauze ale gheboșiei.

Broderiile fine în alb la lumină prea intensivă sêu prea slabă sânt o adevărată ruină pentru ochi, și multele dureri și slăbiri de ochi își au förte adese-ori începutul în lucrările acestea.

Acestea sânt firesce lucruri, care își au începutul mai mult în exercițiile de acasă, decât în cele din școlă. Dar am amintit încă odată la acest loc, că școlă trebuie să dea reguli sanitare, care sânt de a se urma nu numai la lucrările din școlă, ci și la lucrările de acasă. Școlă nu are să dea școlarilor numai o comöră de cunoștințe, ci are să le dea și o comöră de reguli practice pentru viêtă: și öre ce reguli practice pot fi mai însemnate decât acelea, care ne învață a ne cruța și păstra sănătatea, acest bun sfânt, care este neîncunjurat de lipsă pentru fericirea noastră pămêntescă!

Școlă a recunoscut de mult deja de o problemă a sa a da băieților nisece reguli de bunăcuviință și de politeță, — încât acestea nu ar obveni în educațiunea familială, — și unde familia satisface datorinței sale, a o sprijini cu totă puterea autorității sale. O influință cu mult mai binefăcătoare asupra omenimei ar avé nisece reguli practice igienice, cu care școlă ar deprinde tinerimea încredințată conducerii ei. —

Copilele gingașe, cu deosebire când se află tocmai în stadiul desvoltării, să nu fie deținute timp mai îndelungat și multe öre după olaltă la lucruri femeesci de un fel. Sa

ne gândim numai, că ele și la celelalte lucruri, care au să le învețe, trebuie să ședă timp îndelungat liniștite, să 'și încordeze capul și sensurile, și că lucrările femeesci încă încordază până la un ôre-care grad eugetarea, și încă și mai mult ochii. Și în punctul acesta trebuie să avem în vedere o schimbare plăcută între diferitele lucrări și un exercițiu corporal corêspundător, precum și necesitatea de a le lăsa copilelor destul timp liber pentru joc și mișcare.

Voin să mai atragem atențiunea cetitorilor noștri încă asupra unui lucru, care în școlă, ce e drept, numai în fôrte rare casuri și numai în mod esecptional îl vedem figurând între obiectele de învățământ, dar cu atât mai des se aplică în familiă. — Înțelegem aici *lucrul la mașina de cusut*.

Ținerea mai mult scũ mai puțin costise a corpului, încordarea prea mare și sgraduirea lui la învêrtirea roții, reflexiunea luminei dela metalul strălucitor, sînt rele, care nu presintă lucrul la mașină nici de cum ca ceva nepericulos pentru sănătate, ori cât de prețios este el pentru economia casnică și pentru a profita și eruța din timp pentru alte lucrări spirituale. Pericolul se pôte delătura numai la persoane, care nu sînt debile, și anume prin încunjurarea lucrului prea îndelungat și a luminei prea intensive. Copiũ însă, apoi fetele în etate de 16—17 ani, să se ocupe cât se pôte de puțin cu lucrul la mașina de cusut, sênt mai bine ar fi, ca să nu se ocupe de loc cu el. Durerile de piept, bôlele de stomach și abdomenale nu arare-ori sînt urmările unei ocupațiuni prea timpurie și îndelungate cu lucrul la mașină. Că pot proveni din ea și dureri de ochi, am amintit deja.

Trebuie să fim cu atențiune și la *poziția*, ce și-o iaș fetițele la împletit, precum și la alte lucrări femeesci, și la scris.

Copilelor le place să ședă mai cu sêmă costis, să 'și așede picioarele peste olaltă, sênt să țină un picior mai jos, să 'și plece capul tare înainte, și în urma acestei șederi costise să ridice un umêr mai sus. Urmările acestei șederi nepotrivite sînt: miopia, gheboșia și strêmbarea șirei spinării, dureri de piept ș. a. — Șederea dréptă, sprijinirea potrivită a spinării și a picioarelor sînt condițiunile, care se recer și aici, ca și la scris. —

La *desemn* trebuie să avem în vedere, ca să fie lumina destulă, deopotrivă și nu prea intensivă, și ca copiũ să 'și

pôta așeza tabla de desen în mod potrivit. Pultul puțin inclinat este corăspundător. Modelele de desen să fie clare, pronunțate și evidente. Învătătorul să aibă grije, ca copiii să ședă drept, și să nu le concădă a'și ține capul strămbat într'o parte, un umăr mai ridicat ș. a. —

La *învățământul musical* se comit asemenea multe greșeli. Ținerea nepotrivită și unilaterală a corpului, așa ca piciorile să lăgână în aer, este adese-ori cauza, că pianistii au un umăr mai eșit și mai ridicat. Grija de ochi încă se negliă în cele mai multe casuri. Notele nepotrivite, hărția rea și depărtarea cea mare a notelor silesc pe copii a să pleca prea tare înainte și a 'și încorda corpul încă și mai tare; acesta se ostenește apoi cu totul, și de aci provine o ținută continuă costisă a lui și ruinarea ochilor.

Să evităm o prea mare încordare a copiilor debili și mai cu sēmă a copiilor debili de piept, fiind-că prin mișcările brațelor să încordă și musculatura pieptului.

La *cântare* să fim cu mare precauțiune. Să nu tratăm nici aici pe toți copiii deopotrivă, și să nu silim pe fiece-care copil la cântat. Copiii mai debili nici nu ar trebui lăsați să cânte regulat înainte de a fi cercetați din partea unui medic și înainte de a' fi declarat acesta de apt pentru cântare, de ore-ce prin o încordare prea mare se pot nasce dureri de plumâni și de grumazi, sêu decât copiii au aplicare spre congestiuni la cap, cântarea pôte avea pentru ei urmări și mai grele, provocate prin o prea mare iritare și năpădire de sânge la cap și prin o presiune a musculaturei dela grumazi asupra arteriilor celor mari dela gât.

Instruirea neprecaută a unor copii în instrumente de suflat au avut de mai de multe ori urmări triste și durabile asupra sănătății lor, și a provocat chiar și dureri de plumâni împreunate cu vârsări de sânge. Persone prea tinere să nu se instrueze în astfel de instrumente, și în tot cazul să recere opinarea medicului. —

Inceputul cercetării școlii în cele mai multe țeri, unde el este prescris, este statorit pe timpul, când copilul a împlinit șase ani. Asilurile și grădinile de copii greșesc contra acestei dispoziții, decât dau instrucțiã regulată și copiilor mai mici. Dar chiar și etatea de șase ani împliniți pentru mulți copii este prea timpuriã. Acăsta depinde mai cu sēmă

dela individualitatea spirituală și corporală a copilului. Pe cea dintâi se mai pune ici-colea puțin pond; cea din urmă foarte arare-ori se ia în considerare, — cel mult, decât copilul a rămas tare înapoi în privința mărimii.

Dar și copiii, cari au crescut repede și sînt subțiri și înalțiori, sînt adese-ori tot atît de neapți și nepotriviti de a urma un curs de școală regulat. Aerul din școală, ținuta corpului și încordarea spirituală vor ave în curînd influințe triste asupra sîrmanelor făpturi.

Și în privința spirituală sînt mulți copii sub nivoul, ce'l pretinde școală, fără ca părinții să observe acêsta. Cît necaz, cîta muncă nu are sîrmanul învățator în cazul acesta cu copiii, și cît de tare nu se împedecă cursul instrucțiunii, și cu toate acestea pentru bieții copilași din toate aceste nu urmeză alt-ceva, decât o slăbire a facultății lor de eugetare și a creerilor lor!

Förte mulți igienisti pretind ca an normal pentru începerea cercetării instrucțiunii regulate al șaptelea an împlinit. Se înțelege de sine, că acêsta nu le convine multor părinți, cari voiesc pe de o parte ca copiii lor să fie cît mai curînd pregătiți pentru viața practică, er' pe de altă parte, ca să scape cît mai curînd de ei, și astfel să fie cel puțin pe câte-va ore nemolestați în ocupațiunile lor din partea copiilor. Să nu uităm însă, că încordarea și influința prea timpurie a ocupațiunii școlare pöte pricinui creerilor și celorlalte organe adese-ori mari stricăciuni, că începerea mai tîrșia a instrucțiunii de regulă arată mai bune rezultate și că puterile corporale în cazul din urmă pot mai ușor resista pretensiunilor, ce cresc din ce în ce mai tare, pe cînd individii prea tineri pătinesc de multe-ori, — desu, pöte, nu tocmăi îndată, — de migrene, de lipsă de sînge și de alte böle.

Decă tocmăi voim, ca copiii să începă a merge la școală cu al 6-lea an împlinit, ar trebui să se cêră cel puțin un testimoniu din partea unui medic însărcinat anume cu cesțiunea acêsta, de este copilul apt în privința corporală și spirituală a cerceta instrucțiunea școlară regulat.

Prin acêsta s'ar păstra multe vietu, sănătatea și capabilitatea multor copii, spre binele lor propriu, spre bucuria părinților și în favorul societății.

Cîta vreme nu esistă o astfel de lege, să 'și țina în-

vătătorul de datorință de căpeteniă a îndruma la un medic expert pe copiii, cari i sē par debili în privința corporală și spirituală, ca să audă o părere competentă, de pot urma copiii respectivi un curs regulat de școlă fără urmări triste pentru sănătatea lor. —

Încă câte-va cuvinte despre *festivitățile școlare*.

Sē înțelege de sine, că toate principiile igienice, care le-am amintit până aici, trebuie să fie observate și la festivitățile școlare. Din nenorocire la astfel de ocazii foarte adese-ori nu sē ia nici o privire la sănătate. La excursiuni și la marșuri gimnastice copiii sânt siliți a face drumuri lungi de mai multe ore în speranță, că prin acesta ei sē vor întări, și fără a sē lua în considerare, că copiii sânt cu mult prea debili și gingași pentru astfel de lucruri. Nu sē ține socotēla de vânt, de vremea bună sēu rea și de aerul rece și aspru de dimineață. La anumite festivități și petreceri sē tescnesc toți copiii din institut într'o singură odaia. — în privința acesta institutele private staū în fruntea celorlalte. — și afară de copii de cele mai multe ori încă și alte persoane, așa că aerul din odaia abia este de inspirat. Să nu ne prindă dară mirarea, că o mulțime de copii sē bolnăvesc la astfel de ocazii.

Lucrurile amintite aici să nu sē privească ca produse ale unei fantasi prea fricose și pesimiste: sânt lucruri din nenorocire constatate de foarte multe ori.

Să nu uităm, că festivitățile și petrecerile nu aū să pretindă jertfe, și că în linia primă trebuie să avem în vedere sănătatea copiilor. Acesta să nu o trecă cu vederea mai cu sēmă institutele private, care aranjază astfel de festivități nu ca un mijloc de promovare al școlarilor, ci de cele mai multe ori numai și numai în interesul institutului.

Astfel de festivități aū, fără îndoială, mare valōre pentru spiritul școlarilor și pentru validitatea autorității școlii față cu populațiunea. Să nu micșorăm autoritatea școlii prin neconsiderarea celui mai însemnat factor al bunei stări a școlarilor, prin neconsiderarea sănătății.

Din punct de vedere didactic, de valōre cu mult mai însemnată sânt excursiunile în grupe mai mici, întocmite și alese cu mare grijă, decât excursiunile cu toți școlarii institutului deodată.

La astfel de excursiuni li sē pot împărtăși școlarilor

într'un mod cu mult mai lesnicios și mai atrăgător cunoștințe despre sol și despre plante, despre țără și despre împrejurările ei.

V.

Lățirea bolilor prin școală — Hygienu personalului didactic.

Școala este nu tocmai așa de arare-ori, precum se crede, un mijloc pentru lățirea bolilor.

Voim să abstragem cu totul dela bolile, care se nasc în școală prin aerul cel stricat și nădușit, prin întocmirea rea a reteradelor, prin igrasia păreților, prin apa rea de beut ș. a. Școala contribuie la lățirea bolilor lipiciose parte prin aceea, că copiii molipsiți de astfel de boli cercetă încă prelegerile, parte prin aceea, că copiii, cari au suferit de vre-o boală lipicioasă, vin prea de timpuriu la școală, înainte de a se fi vindecat pe deplin; în fine, bolile, despre care e vorba, se mai pot lăți prin copii, în al căror cerc familiar obvin casuri de astfel de boli. Se înțelege de sine, că și învățătorii pot contribui la răspândirea materiilor infectătoare.

Mai întâiu vom considera *exanthemele acute*: pojarul, scarlatina, vârsatul.

Se întemplă foarte adese-ori, că copiii molipsiți de aceste boli cercetă încă școala, s'au că s'au trimiși la școală, înainte de a li se fi curățit pelea pe deplin de urmele acestor boli.

După esperiințele și observările facute din partea multor medici, tocmai în cazul din urmă boala poate trece mai ușor și asupra altora, de ore-ce în cojițele de pe pele se pare a fi materia aceea infectătoare, care poate trece prin respirațiune, prin apa de beut, etc., și în organismul celor sănătoși, și astfel produce boala respectivă. Că boala se poate transplanta din împrejurimea celor ce pătinesc de ea, se poate admite.

Învățătorul să-și facă în genere de regulă, a trimite acasă pe fiesce-care copil, care i se pare a fi bolnav, și a provoca pe părinți, ca să chieie într'ajutor sfatul medicului, înainte de a trimite copilul din nou la școală.

Pe timpul, când astfel de boli se ivesc în mod epidemic, învățătorul trebuie să tie cu băgare de seamă încă și mai mare. Decă un copil își schimbă adese-ori colorea feței,

dacă în bate pulsul repede, dacă ochii lui sînt roşii, dacă pelea din faţă şi de pe mâni în este roşie şi umflata, dacă se simte rău, are durere de cap, dureri de grumazi ş. a., învăţătorul să nu întîrzie a-l mîna din şcolă acasă, şi numai atunci să-i concedă a veni éraşi la şcolă, când este pe deplin convins, că nu va periclita sănătatea conşcolarilor sîi.

Dacă copilul a suferit de vre-una din bôlele amintite mai sus, învăţătorul să nu-i concedă a veni la şcolă, înainte de a aduce testimoniul dela medic. Dacă în comună nu se află medic şi copilul nu pöte căpeta testimoniul, învăţătorul să fie cu cea mai mare precauţiune: să cerceteze însuşi copilul cu de-amêruntul, şi dacă observă, că pelea lui nu s'a curăţit bine, că se mai ved roşete pe pele şi că acesta îşi schimbă încă colórea, să nu-i concedă a veni la şcolă, pîna când nu dispar tóte aceste urme.

Fraţii celui bolnav, sêu alţi copii, cari trăiesc într'o familiă cu el, să nu cerceteze şcolă, pîna când cel bolnav nu se însănătoşeză pe deplin.

Tusea mágărăscă şi *guşterul* se lătesc fôrte uşor prin şcolă, fiind-că în aerul din şcolă se respândesc produse de ale părţilor bolnave. Copiîi, cari pătinesc de aceste bôle, să nu cerceteze şcolă, fiind-că schimbarea temperaturii, aerul de dimineta ş. a. au rea influinţa asupra bolnavului.

Riia se lătesce prin contact; ea se nasce din un animal micuţ, care îşi face culcuş în pele, şi se pöte transmite asupra altora prin cojitele de pe pele. Învătătorul să fie aşa-dară cu precauţiune; dacă observă la mâni, printre degete, sgrăbunţe şi beşicuţe, ér printre acestea ici-colea câte o dunguliţă mică alburiă, în formă de sgărietură, şi dacă vede, că copiîi se scarpină mereu, să-i îndrumeze la un medic, şi să nu-i lase să vină la şcolă, înainte de a aduce adevérinţa, că sînt vîndecaţi. Dacă observă învăţătorul, că un copil este molipsit de bôla acesta, să cerceteze şi pe vecinul lui, ér dacă află, că pătinesc de ea mai mulţi copii din şcolă, să cerceteze şcolă întrégă, ca să pöta separa pe cei prepuehnici, sêu unde se pöte, să-i îndrumeze la medic. La cercetare învăţătorul să fie cu precauţiune, şi îndată după cercetare să se spele bine, ca să nu se infecteze şi el.

Bôla de ochi egipténiă, precum şi aşa numitul *trachom* (aprinderea de ochi granulósă, sêu conjunctivita granulósă), sînt bôle

forțe primejdioase pentru organul vederii, și se pot foarte ușor infecta de ele și alții. Învățătorul să fie cu mare atențiune și precauțiune la astfel de bôle, și decâ observă la vre-un copil, că ochii îi sînt roșii tare, că pleópele îi sînt umflata și din ele curge puroiú, să îndrumeze pe părinții copilului a cere sfatul unui medic, őr pe copil să nu'l lase să cerceteze școla înainte de a se fi restaurat pe deplin, seú înainte de a fi primit o adeverință, că bóla nu este lipicioasă.

Să înțelege, că în locuri de acelea, unde nu se află medic, decâ numai în depărtare de mai multe miluri, învățătorul va trebui să purcedă după propria sa convingere, și în privința acésta mai bine să facă din precauțiune mai mult, decâ prea puțin.

Catarrhul abdominal și diarea. apoi *colera* și *lingórea* (tifusul) încă se pot lăfi prin copiii atacați de ele într'un grad mai mic, așa că pot cerceta încă școla, și anume ele se lătesc mai cu seimă prin secretiunile corporale. De aceea, când astfel de bôle se ivesc în mod epidemic, este de lipsă, ca învățătorul să fie cu mare atențiune asupra sănătății școlarilor, și să depărteze îndată din școlă pe copiii, cari i se par suspecti.

Pe timpuri, când epidemiile graséză într'un grad mai mare, școlile se închid.

Voim să atragem atențiunea învățătorilor încă asupra unui lucru. Vin câte o dată la școlă copii, cari respândesc un miros neplăcut dela buze, din gură, dela picioare, seú cari au vre-o umflătură, seú alt-ceva neplăcut pentru vecini. Învățătorul să'si facă regula a silii pe copiii aceștia să'si vindece relele în interesul școlei. őr de altă parte să'i așeze isolați, la un loc mai espus aerului; acésta, încât este cu putință, să n'o facă în mod bătător la ochi, őr unde nu se pot așeza copiii amintiți separat, să le schimbe locul mai des.

Învățătorul să învețe în genere pe toți școlarii, dar mai cu seimă pe aceștia, să se țină foarte curăți.

Copiii, cari sufer de bôle grețose, să nu fie admiși nici-decum în școlă.

Învățătorul să nu trecă cu vederea anumite *stări nercoase bolnăcioase*, care prin impresiunea, ce o eserețéză asupra celor dimprejur, foarte ușor pot produce la copiii simțitori seú bolnavi de nervi asemenea bôle; așa e d. e. epi-

lepsia, chorea (nemț. Veitstanz), frusul acut, suspinul convulsiv (spasmodic), plânsul violent, accese de nebuniă sên presemnele lor, precum și manifestări de afecte escesive: mâniă escesivă, espresium escesive de durere, ș. a. Copiîi atacați de asemenea accese trebuiesc depărtați, dar nu în mod bătător la ochi; copiilor celorlalți să nu le fie permis a sta în jurul lor și a-î privi cu uimire timp mai îndelungat.

Dacă astfel de accese obvin mai des, copiîi bolnavi să nu fie admiși în școlă, și părinții să fie avisați și îndrumați a nu lăsa în jurul lor alți copiî.

Având copiîi o fantasiă via și fiind ei aplicați a imita pe alții voluntar sên involuntar, bôlele acestea pot influința asupra lor în mod molipsitor; despre acêsta avem o mulțime de exemple din timpurile mai vechi și mai noue. Multe din epidemiile spirituale ale evului mediu au fost provocate de fanatism, dar au fost lățite mai cu sêmă prin impresiunile acceselor asupra celor din împrejurime.

La locul acêsta putem aduce ca exemplu un cas din un orfanotropiu belgian de fete, în care o biată copilă cuprinsă de o astfel de bôlă (chorea) a făcut, ca tôte fetele din institut să se bolnăvescă, și numai în urma întervenirei energice a medicului s'a putut pune capăt endemiei, și s'au putut vindeca copilele bolnave, afară de cea dintâi.

Ne este cunoscut tuturora, ce rol mare jôcă în genere în viața omenescă, și în special în viața copilarescă, tendința de imitațiune. Ea pôte produce foarte mult bine, dar și foarte mult rău. Să ne cugetăm numai la fanatismul, ce domnesce în modă. —

Dacă la bôlele în cestiune se mai adaugă spaimă și alte afecte, care și numai ele singure de sine încă pot produce astfel de bôle de nervi, putem înțelege, cât de tare pot ele influința asupra organismelor bolnăviciose. —

În trecât ne permitem a atinge încă un punct.

Învătătorul să aibă în vedere, încât numai se pôte, *individualitatea copiilor*.

Considerând învățătorul individualitatea copiilor și întrevinind la timp potrivit cu sfaturi bune și înțelepte, date părinților, va fi în stare a împedeca adese-ori bôle grele de nervi și de spirit la copiîi prea nervoși și iritabili, la copiî cu dispozițiune prea schimbăciôsă și cari în afecte își perd

tot cumpătul, precum și la copiii apatici, ș. a. m. d. Considerând învățătorii individualitatea elevilor, vor fi în stare a apăra sănătatea copiilor aplicați spre stări anormale, precum și a societății, în care petrec ei, decât vor împreuna caracterele, ce se potrivesc, ér' pe care nu se potrivesc, le vor separa. —

Hygienu învățătorilor coincide în cele mai multe puncte cu *hygienu școlărilor*.

Am amintit deja mai înainte, că după cum dovedește statistica, mortalitatea învățătorilor este mai mare decât a celorlalte clase ale inteligenței, și că ei au a se lupta cu multe rele, ce le amenință sănătatea.

Decă privim în deosebi relele, cărora este espus învățătorul, vedem, că cele mai principale sânt: prea marea încordare a creierilor și a ochilor, precum și influința aerului. Instrucțiunea este foarte ostenicioasă și încordătoare, și decât avem în vedere și împrejurarea, că învățătorul trebuie să considere și individualitatea elevului și să influințeze în mod educativ asupra lui, problema învățătorescă devine încă și mai grea. Afară de aceea orele, care trebuie să le petrecă învățătorul în fieșce-care di cu instrucțiunea, de regulă sânt cu mult prea multe. La acestea se mai adaugă multele ore, care trebuie să le petrecă învățătorii cu censurarea temelor, cu perfecționarea lor pe terenul pedagogic și științific, etc. Intre astfel de împrejurări să nu ne prindă mirarea, când vedem, că în florea vieții cei mai mulți dintre ei trebuie să'si ia adio dela această lume nerecunoscătoare, pe care ei au luminat-o și pentru care s'au jertfit.

De aceea trebuie să se ia în considerare la prevederea școlărilor cu puteri didactice *nu numai orele, care trebuie să le petrecă învățătorul în școlă, ci și orele, care trebuie să le întrebuințeze el acasă cu lucrări pentru școlă.*

Făcându-se acesta, adese-ori am vedé, că căpătăm un număr de ore înspăimântător de mare.

Sé înțelege de sine, că trebuie să delăturăm din școlă și din întocmirile ei tot, ce este nepriincios séu chiar stricacios sănetații învățătorului. Un lucru totuși nu sé pôte delătura, și anume, ca pentru el să nu vină lumina din drepta. Din norocire învățătorul își pôte schimba adese-ori locul, și nu trebuie să lucre totdeauna la pult. Numai așa s'ar poté delătura acest rău, decât s'ar face ferestri sus în

păretele de dindărătul catedrei, dar prin această s'ar strica școlarilor. Lumina, ce ar veni prin ferestrele aședate în păretele din față catedrei i-ar lua învățătorului vederea, și din cauza această ar fi necorespundătoare.

Mesele învățătorilor au fost până în timpul mai noșt și mai sânt încă și astăzi în forțe multe locuri de tot primitive. Abia în timpul mai noșt au început a se întocmi catedre mai potrivite și comode.

Dolușinea învățătorilor încă numai în timpul din urmă a început a se mai îmbunătăți și a se smulge din starea într'adevăr cerșitorască de mai înainte; dar nici astăzi ea nu este nici pe departe așa de mulțămitoare, ca învățătorul să pôtă duce cel puțin în privința materială o viață potrivită și fără de griji, nici astăzi nu i se dă posibilitatea de a face cel puțin în ferii câte o călătorie ceva mai mare la munte sêu la vre-o baie. Ce să mai dicem, decât învățătorul mai are încă și familia!

Nutremânt bun și puternic, schimbarea aerului, mișcare în aerul din pădure și dela munte sânt pentru învățători de sigur recerinte igienice însemnate, nu numai pentru păstrarea sănătății corporale, ci și pentru conservarea vioiciunii spirituale.

De ar fi recunoscute recerintele acestea din toate părțile, și de ar concede împrejurările financiare cât mai curând satisfacerea lor!

Locuințele multor învățători din punct de vedere igienic încă sânt cu totul necorespundătoare. În multe părți cred ômenii, că este destul decât să satisfacă pretensiunilor celor mai necesare în privința salelor de învățământ: pentru învățător să găsească ușor vre-un locșor. Ori și cine a putut să vadă locuințe învățătoresci umede, lipsite de aer, întunecose, și în care nu putea pătrunde nici o rață a sôrelui, ér în privința mărimii erau cu totul nepotrivite și necorespundătoare.

O pretensiune în interesul școlei și al învățătorului este, ca locuința lui să fie cu totul separată de salele de învățământ. Pentru aerul necesar încă trebuie îngrijit, și chiar și lângă cele mai mici școli dela țără trebuie să fie odăi, care să cuprindă cel puțin 80—120 m. cub.

Ômenii trebuie să cugete, că învățătorul are familie, care împreună cu el constă în număr mediū cam din cinci

membri. O odaiă de 60—120 m. cub., o câmară de cel puțin 50 m. cub. sînt lucrul cel mai modest, ce se pôte pretinde în această privință.

Locuința să fie uscată, să se pôtă încalđi bine, să aibă destulă lumină și să bată sôrele în ea.

Un amic al fidei.

Rogă-te și lucră!

Cuvént rostit de părintele Vasile Voina în biserica Sf. Nicolae din Brașov. în prima Duminică a postului mare (a. 1887).

„Dómnne al puterilor, fi cu noi, că pe altul afară de tine ajutor întru năcazuri nu avem; Dómnne al puterilor, miluesce-ne pe noi!“ . . .

Acésta este, iubiților, rugăciunea, ce se cîntă în fie-care ăi a postulul mare. Și vai, cât e de potrivită acésta rugăciune cu deosebire în împrejurările de astădi. Am ajuns vremuri grele de tot, și năcazurile ne coplesesc din tôte părțile, încât d'abia mai putem suporta greutatea lor. În ori-ce parte privim, nici o rađă de mângăiere. În loc de speranță spre mai bine, griji negre pentru viitor ne apasă sufletul.

Única mângăiere ne-a mai rēmas în a-tot-puternicul D-đeu; pentru aceea să nu uităm a'l ruga, și a'í dice: Dómnne al puterilor, fi cu noi!

E lucru creștinesc a se ruga, e o datorie sfēntă a fie-cărui creștin a cere ajutorul lui D-đeu, căci chiar în însași rugăciunea se cuprinde și speranța, că D-đeu te va ajuta; căci el însuși dice: „Cereți, și vi se va da!“; și érăși: „Orice veți cere dela tatăl în numele meū, vi se va da vouē.“

Da, e adevērat. Rugăciunea e o datorie sfēntă creștinească, ce fie-care adevērat creștin trebuie să o îndeplinescă: dar să ne întrebăm: *Ajunge óre numai singură rugăciunea?*

Nu, nu ajunge! — trebuie să recunoscem cu toți —, căci deși rugăciunea este o ocupațiune bună, dar decă noi nu facem alta decăt ne rugăm, în credință, că prin singură rugăciunea ajungem la orí și ce, — nu vom ajunge de bună sēmă la nici un rezultat.

Isus, ce e drept, a đis necenicilor sēi: „Orí ce veți cere dela tatăl meū în numele meū, vi se va da“; el însă a avut

în vedere lucrările, ce aveau să le săvârșescă apostolii în numele lui.

Dacă necenicii lui n'ar fi mers să predice evanghelia lui, n'ar fi învățat, n'ar fi admonat și îndreptat pe omeni, ci ar fi ședut în Ierusalim și s'ar fi rugat neconținut, ca să vie împărația lui D-deu, se'u ca să se lătească împărația lui Isus în totă lumea, — ar fi putut să aștepte mult, căci de bună sēmă nu s'ar fi întemplat nimic din toate acestea: ci numai atunci au putut să se bucure, că s'a întemeiat și lătit creștinismul, când au eșit în toate părțile și au propagat cuvântul lui D-deu.

Așa-dară ei s'au rugat, dar au și lucrat.

Am fi în mare rătăcire, dacă am atribui rugăciunii o astfel de putere, încât numai prin ea, fără întrebuințarea puterilor noastre, să ne putem împlini dorințele noastre.

Cel-ce se rōgă mereu: „Pânea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi!”, și și pune mâinile în sin, acela pōte flămândi pe lângă totă rugăciunea lui, și nu va trăi, ca să vadă cădându-i pânea din ceruri.

Cel-ce se rōgă: „Dōmne, am copii de crescut: ajutămē să mi-i pot cresce și nu'm răpi viața la mijlocul drumului!”, dar pentru aceea el nu se cruță, ci prin viață neregulată, prin bēntură peste măsură, prin necruțare, lux, risipesce cu ușurință ceea-ce câștigă, și și ruinează sănătatea, — acela de bună sēmă nu va agonisi nimic, și vieții sale nu va adăuga nici o di cu totă rugăciunea lui.

Cel-ce se rōgă: „Dōmne, dușmanii mei se înmulțesc; nu-i lăsa, ca să-și pōtă ride de mine!”, dar pentru aceea el pe de altă parte prin lăcomie, prin bucurie de răul altuia, prin asprime, mândrie și aplecare spre cērtă își mărește numărul dușmanilor sēi, acela cu totă rugăciunea lui nu va putē învinge nici un dușman.

Cel-ce se rōgă: „Dōmne, întōrce inima omēnilor spre mine și-i dispune bine pentru mine!”, și pe de altă parte tot el prin purtarea lui, prin pofta de a cārti tot ce e bun, prin fudulia și inchipuirea lui, prin patima de a bānuți pe omēni de bună credință și de muncă îi depărtēză tot mai mult de el, — acela pōte să se rōge cāt de mult, căci inimile omēnilor tot nu le va câștiga.

Cel-ce se rōgă: „Dōmne, fă să mă prețuēscă omēni, căci deși sūnt cu bună poziție, totuși în ochii lumii nu pre-

țuesc nimic!“, și el dela sine nu contribuie întru nimic spre atingerea acestui lucru. de asemenea în zadar se roagă. — Da, veți bine, nu pretuiesci nimic în ochii lumii. căci deși ești cu stare, numai tu singur te bucuri de averea ta, și lumea ceealaltă nu simte întru nimic, că ești avut, fără numai când unul și altul îți aduce cametele cele mari, ce le iai pentru banii tăi dați împrumut. Ești om cu poziție, ai pute fi folositor societății, ai pute aduce tu mai ușor ca alții servicii societății omenesci, dar nu o faci, căci ești egoist. numai de tine grijesci. nimănui nu vrei să-i faci vre-un serviciu fără câștig. Stați de o parte și râzi de alții, plăcându-ți să bagi zizanie între oameni. În zadar te vei ruga, căci nu prețul, ci disprețul lumii te va însoți!

Și astfel e cu toate rugăciunile, când omul așteaptă tot dela D-zeu, dela noroc semn întemplantare. și el însuși nu face ceea-ce ar pute și ar trebui să facă.

Cel-ce se roagă astfel, este ca acel călător, care stă după vatră și dorește necontenit, să fie colo semn colo, dar el nu se mișcă din loc. Cine se roagă astfel, voiesce să ajungă un scop, dar nu întrebuintează nici un mijloc, și fără mijloce nu se poate ajunge nici un scop.

Cu mult mai bine o nimeresc de bună sémă aceia, cari pun mai mult preț pe lucru, pe muncă, decât pe rugăciune.

Dar munca neobosită devine o greutate nespūs de mare, decât omul muncitor nu-și mai întărește inima prin rugăciune, prin ridicarea inimii către D-zeu.

Fără a gândi la D-zeu, omul muncitor își slăbesc în demnul de a lucra.

Când i se pun în cale piedeci și greutăți, muncitorul, carele numai lucră și nu se mai gândesc la D-zeu, pierde curajul; ér' când întreprinderea nu-î isbutesc de loc, se desnădăjduesce cu totul. —

Cu totul altmintrelea e la aceia, cari împreună munca cu rugăciunea. Căci deși munca și rugăciunea după natura lor sânt foarte deosebite, cu toate acestea stați în cea mai strânsă legătură.

E adevărat, că rugăciunea se ocupă cu D-zeu, ér' munca cu lumea și cu lucrurile lumesci, dar cu toate acestea rugăciunea îl îndemna pe om la muncă, ér' munca la rugăciune.

Când ne rugăm lui D-zeu, ne adresam la el ca la fă-

cătorul și țiitorul a toate, sânt ca la legiuitorul, stăpânul și judecătorul oamenilor. Și amândouă aceste însușiri ale lui D-zeu trebuie să ne îndemne la lucru. Căci dacă îl privim pe D-zeu ca pe făcătorul și țiitorul a toate, vedem în el o ființă, care a-tot-puternicia sa a întrebuintat-o spre a produce, spre a lucra, și chiar și astăzi n'a rămas un simplu privitor al faptelor sale, ci le ține și le conduce toate cu înțelepciune.

Prin rugăciune omul voiesce a se apropia de D-zeu. Cum o va pute el face această, dacă nuși va da siliuța, să imiteze pe acela, către care se roagă, și cum nu se va sili să lucre și el, dacă nu pentru binele altora, cel puțin pentru al său?

Omul se roagă lui D-zeu ca către legiuitorul, stăpânul și judecătorul său. Cum nu se va supune el legilor aceia, carele a dispus, ca tot ce viază în lume să lucre și să producă?

Astfel duce rugăciunea pe om la lucru. la muncă; — veți bine, că eu vorbesc de o rugăciune adevărată, care vine din inimă și din pricepere, ér nu de o rugăciune, care mișcă numai buzele, pe când inima nici nu simte de această mișcare a buzelor. —

Prezum rugăciunea ne îndemná la lucru, tot astfel lucrul ne îndemná la rugăciune; căci de câte-ori în viața noastră nu ajungem la cunoștița, cât sântem de slabi și neputincioși!

De câte-ori nu vedem, că succesul muncii noastre atârna dela împrejurări cu mult mai puternice decât voința și puterea noastră!

Simțim trebuința unui ajutor mai înalt, trebuința unei binecuvântări de sus, și acest simț, vrând-nevrând, ne îndemná să ne ridicăm inima către Cel de sus, și să'l rugăm să ne ajute.

În strânsă legătură stă rugăciunea și munca, și e bine, că e așa, căci rugăciunea are asupra muncii influința cea mai binefăcătoare.

Celui-ce se roagă, *ori-ce lucru*, cât de greu, *i se pare ușor*, căci privește munca ca o poruncă a lui D-zeu. Cel-ce se roagă, are încredere în D-zeu, și prin urmare știe, că ceea ce-i poruncesce să facă, de va face, va fi spre binele lui, și știind asta, se va supune muncii, fie această cât de

greca, fără a cârti, fiind-că își va cugeta: D-deu a orânduit așa, și toate orânduelile lui sînt bune și înțelepte.

Rugăciunea împrennată cu munca produce *lucrători sêr-guincioși*.

Fie-cine scie, că lucrătorii sub ochii stăpânului lucră cu mult mai bine, decît lăsați ei de ei. Acela însă, carele în munca sa gîndesce și la D-deu, acela și în lipsa ace-luia, ce îi dă de lucru, va lucra cu diligență, căci se va gîndi la stăpânul sêu cel mai înalt, și'si va dice: „Ceea-ce lucru, o fac sub ochii Domnului meu celui prea puternic, și prin urmare ceea-ce fac, trebuie să fac bine, căci D-deu privesce și vede pe lucrătorul cel bun ca și pe cel leneș!”

Rugăciunea face pe lucrător și *cinstit*. Un lucrător leneș este tot-deodată și necinstit, căci înșelă pe cel ce'l plătesce. Pe acela, care nu lucră nimic, lumea îl numesce hoț, și'i dice, că fură vremea lui D-deu. Dar afară de aceștia mai sînt și altfel de lucrători necinstiți, cari, nemulțamiți cu câștigul cinstit și drept al muncii lor, cêrea pe căi neiertate, prin hoții, înșelători, cămătărie ș. a. a'si înmulți câștigul lor.

Cel-ce se rîgă, dar se rîgă într'adevăr, adecă cu inima și nu numai cu gura, totdeuna se va păzi de astfel de nelegiuiri, căci îi va fi gîndul necontentit la D-deu, și'si va cugeta, că un câștig mic, dar cinstit, prețuesce mai mult decît un câștig mare și necinstit.

Cel-ce se rîgă și muncesce, e și muncitor *norocos*, căci rugăciunea nu numai că'l împintesce la lucru, dar îi da și curaj și încredere în reșita întreprinderilor sale, căci nădêjduesce, că D-deu îi va ajuta. —

Astfel vedem, că munca și rugăciunea sînt nedespărțite una de alta. Adevêrul: „Rîgă-te și lucră,” trebuie să ne fie înaintea ochilor totdeuna, și totdeuna să'l urmăm. Să nu ne îndestulim numai cu rugăciunea sêu numai cu lucrul, ci amêndouë să le împrenăm, căci una vine celeilalte într'ajutor, și ceea-ce nu pôte una, pot amêndouë la olaltă.

La ori-ce lucru bun, la ori-ce muncă folositore, să'l avem pe D-deu înaintea ochilor, și calea acêsta ne va duce la o viață fericită și îndestulită!

Învățământul educativ.

(După Dr. G. Fröhlich).

III.

Stadiile istorico-culturale și concentrația învățământului.

Reforma învățământului suscitată de Herbart și Ziller se ocupă cu alegerea și aranjarea materialului de învățământ, cu raportul și legătura dintre singuraticile obiecte și cu prelucrarea materialului de învățământ. La locul acesta vom vorbi în prima linie despre cele două puncte dintâi, care stau în strânsă legătură unul cu altul, ăr' despre al treilea punct — prelucrarea materialului de învățământ — vom vorbi în punctul următor.

Fiind-că educațiunea are scop moral-religios, pretinde Ziller, ca în fiesce-care stadiu al învățământului (în fiesce-care an școlastic) să se tracteze un material menit a influența asupra sentimentelor elevului, ca cel dintâi și mai însemnat obiect de învățământ. Acest material religios trebuie să cuprindă ideile morale-religioase în formă concretă, adică să fie *material istoric*, fiind-că numai materiile istorice (luate în sens mai larg, înțelegându-se aici și basmele, fabulele și tradițiunile, poemele epice etc.) deșteptă interesele mai înalte, și cu deosebire *interesele participării seă simpatiet*, care sânt isvórele nemijlocite ale simțemintelor morale.

Dar ce trebuie să luăm în considerare la alegerea acestui material sentimental ?

În linia primă el trebuie să fie în stare a deștepta interesul elevului, fiind-că acesta este cel dintâi și mai apropiat scop al învățământului, și materialul de învățământ numai atunci este în stare a produce un interes durabil, decât *corăspunde stadiului de dezvoltare al elevului*.

Stadiile de dezvoltare ale copilului corăspund în total stadiilor culturale, prin care a trecut omenimea (stadii istorico-culturale). Ideia acesta ne dă unele îndigitări pentru aflarea materialului potrivit.

Cu cât devine copilul mai matur, din o trépta cu atât mai înaltă trebuie să luăm materialul pentru dezvoltarea religioasă-morală a spiritului seă.

Ziller a ales acest material și l'a întocmit pentru o școlă germană de 8 ani în modul următor:

1. În anul întâi de școală 12 basme (de Grimm).
2. „ „ al doilea „ „ Robinson.
3. „ „ - treilea „ „ Istoria patriarhilor.
4. „ „ - patrulea „ „ Timpul judecătorilor israeliteni.
5. „ „ - cincilea „ „ Regii israeliteni.
6. „ „ - șaselea „ „ Viața lui Isus.
7. „ „ - șaptelea „ „ Istoria apostolilor.
8. „ „ - optelea „ „ Ist. reformațiunii (catechismul).

În materiile acestea percurge elevul, după Ziller, în cunoscuta dezvoltare a omenirii, momentele principale, ce corespund dezvoltării sale.

Dr. Rein adoptă în genere în scrierile sale ideile lui Ziller, și se deosebesc de el numai în puține puncte.

După Ziller și Rein, pentru ca să fie între deosebitele obiecte de învățământ o legătură intimă și reciprocă, acest material istoric-cultural trebuie nu numai să se aducă în legătură cu celelalte obiecte, ci materialul din toate obiectele are să se acomodeze într-o singură grupă acestui material istoric-cultural, așa ca el să se grupeze în jurul acestuia, ca în jurul unui centru, și să-l sprijinească și completeze. Istoria naturală, Geografia etc., și decât este cu puțință și Socotéla, să progreseze așa-dară numai în măsura prescrisă de pensul istoric.

Decât se vorbește d. e. într'un basm din anul prim despre lup și capră, se dă o descriere a acestora. Acest material istoric-natural se acomodează într-o singură grupă după materialul sentimental, după basm. Decât se vorbește în Istoria biblică, d. e. în Istoria patriarhilor, despre Iordan, Sichem, despre lacul Genezaretului, se tractează materiile acestea geografice; Geografia stă așa-dară cu totul în serviciul Istoriei biblice. Chiar și Socotéla se încercă a se aduce în legătură cu materialul, cu figurile tractate în basme; d. e. tractarea numărului 8 în legătură cu cele 8 capre (7 tinere și una bătrână) din basmul amintit mai sus.

Împreunarea tuturor obiectelor de învățământ cu materialul istoric-cultural, așa ca acesta să ocupe un loc predominant, o numește Ziller *concentrațiunea învățământului*.

Concentrațiunea este de două feluri: mai întâi gruparea materialelor istorice-naturale, matematice și limbistice în jurul materialului istoric-cultural, ca centru, și subordnarea celor dintâi celui din urmă; apoi cultivarea armo-

nică a spiritului elevului basată pe o temelie morală, împrenuarea în persoană elevului a materialului copios și variu, ce îl dă învățământul.

IV.

Pregătirea analitică a materialului nou (studiul analizei)
și predarea lui (sintesa).

După Psihologia, învățarea este un proces de a percepțiune, adică elevul își însușește toate ideile noue numai cu ajutorul celor cunoscute din șirurile său din grupele de idei mai vechi, ce ies la iveală. *Idile acestor vechi primesc său își însușesc pe cele noue, er' cele noue sunt primite de cele vechi.* —

Pentru-ca materialul sintetic nou să pōtă fi înțeles și prelucrat, se recere, ca ideile corēspundētore vechi să fie readuse în conștiința elevului. Mai întâiu trebuie așa-dara să prelucrăm materialul vechiu (acēsta o numescē Herbart și Ziller *analiza*), și numai după aceea să predăm și să prelucrăm materialul cel nou (lucrarea acēsta se numescē *sintēsă*). Dēcă privim mai de aprōpe acest proces de a percepțiune, pe care se basēză cele douē dintăiu stadii formale (analiza și sintesa), aflăm, că el constă din mai multe acte psihice singuraticē. Mai întâiu observarea său percepțiunea materialului nou, deșteptarea său provocarea ideilor vechi corēspundētore, apoi ōreși-care schimbare său modificare a ideilor nouē și vechi, și în fine primirea său aședarea ideilor nouē în rēndul celor vechi.

Dēcă vede un copil pentru prima dată d. e. o lebēdă, ideia vechiă despre gâscă ese la ivēlă, se ridică de-asupra celorlalte idei, și dēcă el nu cunōscē încā lebēdă, dice: „I'te, ce gâscă mare și frumōsă!” El observă, că lebēdă are picioare provēdute cu peliță de înnotat ca gâscă, că are pene albe, și că numai gâtul și ciocul ū sūnt mai lungi, eră trupul mai mare. Copilul își însușește ideia „lebēdă” prin ideia „gâscă.”

În instrucțiunea geografică învățătorul descrie d. e. regiunile polare. Copilul nu va putē nici-de-cum înțelegē descrierea acēsta, și ea ū va rămānē fāră de nici un folos, dēcă învățătorul nu va lua în ajutor idei cunoscute elevului, adecă, dēcă nu'i va aduce aminte de înfățișarea, ce o au

în timp de érnă câmpurile din patriã acoperite cu ghiatã și nea, de stâncile și petrele, de care atârnã sloiuri de ghétã. El estinde însã acest tablou al patriei, îl va îmbogãti cu munți de ghiatã, cu urși albi și cu alte animale blânóse; copilul va trebui sã modifice chipul patriei sale, înainte de a primi chipul regiunilor polare.

Décã strigã un copil mic, care vede pentru prima datã fulgi de nea: „Uite, ce de fluturi frumoși!” el apercipézã ideia nouã prin o ideia vechiã, ce esistã în el.

Ideile vechi și nouë au multe pãrți comune; ele sê ating în multe puncte. De aceea lucrurile nouë numai astfel le putem pricepe și aprecia, décã le încopeiãm de ideile deja esistente în sufletul nostru. Invétãtorul va trebui așadar la instruciune sã pregãtescã predarea materialului nou prin aceea, cã va cãnta în cercul de cunoóințe al elevilor ideile vechi și cunoscut, care sê cuprind în noul material de instruciune, le va scóte la ivélã, sêu le va aduce în consciința elevilor și le va prelucra astfel, ca sã sê pôta împreuna cu cele omogene din materialul cel nou. Prin acéstã pregãtire sê vor reproduce tóte ideile elevului, care stau în legãturã cu cele nouë, și prin care acestea sê pot explica și lãmurí.

Cercul de cunoóințe deja esistent al elevului sê desface în pãrți (sê analizézã) și ideile potrivite pentru instruciune sê eliberézã din legãtura cu alte idei împedecãtore. Unde este de lipsã, ele sê pot îndrepta și amplifica, sêu aceea ce lipsece, se pôte întregí.

Ca procesul de apercipiune sã decurgã bine cu ocaziunea primirei materialului nou de instruciune, invétãmêntul adevêrat psihologic pretinde, ca înainte de a sê preda materialul cel nou, sã sê facã o pregãtire analiticã (stadiul formal al analizei), și anume în formã de dialog. Acéstã, pentru-ca elevul la instruciune sã fie cât sê pôte de activ.

Décã vrem sã aducem pe elev în dispozițiunea cuvenitã pentru a'și însuși materialul nou, trebuie sã stêrnim în el interes pentru obiectul respectiv. Acéstã o facem astfel, cã ideile deja esistente în spirítul elevului le punem în stare de așteptare; în chipul acesta producem în sufletul lui dispozițiunea cuvenitã.

V.

Prelucrarea materialului de învățământ.

Articulațiunea învățământului. Stadiile formale.

La instrucțiune trebuie să luăm tot-deuna în considerare capabilitatea elevului: din cauza acésta pretinde pedagogia științifică, să împărțim materialul din singuraticele obiecte de învățământ în secțiuni sêu grupe mai mici, care sê pot percurge într'o oră sêu în două ore de instrucțiune. Ziller numesce o astfel de grupă, care forméză un întreg, *unitate metodică*. O astfel de unitate metodică este d. e. în Istoria biblică o istorisire completă, decă ea nu este prea estinsă, d. e. *Isus și încetăceii lui în furtuna de pe mare*, sêu *Petru ca pescor*; ăr' decă istoriôra este ceva mai lungă, ca d. e. tinereța lui Iosif, numai o parte din ea, d. e. *visurile lui Iosif*. În Istoria naturală o astfel de unitate metodică este descrierea unei plante sêu a unui animal: în Limba latină o declinațiune sêu o regulă de gen. Unitatea acésta metodică sê prelucreă astfel, încât devine o proprietate spirituală a școlarului, adecă ea sê prelucreă astfel, încât elevul își câștigă o ideeă clară despre ea, o împreună cu alte cunoscințe înrudite, și înțelege noțiunile sêu legile, ce obvin în ea. Elevii nu vor putê înțelege pe deplin partea din Istoria biblică: „Visurile lui Iosif.” înainte de a fi înțeles pe deplin sentimentul exprimat în ea, adecă: „*dorința de domniă*.”

Învățarea numai atunci este perfectă și matură, decă elevul este în stare a recunôșce în cele speciale ideile generale, adecă noțiunile. Inteligența noastră, bogăția spiritului nostru, în care pôte prinde rădăcimî religiozitatea și moralitatea, constă tocmai în câștigarea și aplicarea corectă a noțiunilor generale.

Ca să putem aduce pe elev cu siguranță la acésta maturitate a cunoscinței, pretinde pedagogia științifică, ca procesul de învățare să trecă prin cinci stadii, care din cauză, că sê refer — abstrăgând cu totul dela cuprins — numai la operațiun și eserciții spirituale, sê numesc *stadii formale*.

Înainte însă de a prelucra materialul conform acestor stadii, învățătorul trebuie să împărtășescă elevilor *scopul* sêu *fiinta* instrucțiunii, ca copiii să scie limpede, despre ce se tractéză în lecțiunea aceea; prin acésta se stârnește în elevi

atențiunea, spiritul lor se pune în stare de așteptare și voința lor se împintenește spre activitate.

Stadiul întâiu. *Pregătirea (analisa)*. Ca elevul să scie îndată, unde să așeze în spiritul său lucrurile nouă, sau la care cugetări deja existente să le adauge, trebuiesc reîmprospătate toate ideile vechi, care sunt înrudite cu cele nouă, pentru ca aceste să se potă lega de ele. Pentru a pută înțelege copilul în Istoria biblică d. e. „visurile lui Iosif,” învățătorul îl va face atent prin câte-va cuvinte la visurile sale proprii. — Stadiul acesta prim de instrucțiune este *pregătirea sau convorbirea pregătitoare* (la Herbart și Ziller *analisa*).

Stadiul al doilea. *Predarea materialului nou (=sintesa) sau studiile clarității*. În terenul sufletesc al elevului prelucrat prin pregătire se poate arunca acum cu succes sămânța nouă.

Se istorisesc, sau se cetesc ceva concret, diferite idei singuratice, d. e. Istoria visurilor lui Iosif, apoi istorisirea se repetă, se explică și se întipărește în mintea elevilor. Materialul cel nou se tractează adecă astfel, ca elevul să se *aprofundeze* în el.

Prin întrebări de concentrațiune se vor căuta punctele cardinale sau esențiale. La descrierea vre-unui obiect, acesta se va arăta în natura sau în chip, se va desemna, și în modul acesta, sau în alt mod intuitiv, se va clarifica, ca astfel să-l înțeleagă elevul.

Țesătura de idei, ce se formază în spiritul elevului, nu trebuie dărăburită cărași prin întrebări, ci copiii vor fi provocați să reproducă liber mai întâiu propozițiun mai puține, apoi mai multe, că' mai târziu să reproducă materialul nou cât se poate mai în legătură.

Stadiul al treilea. *Împreunarea sau asociațiunea*. Pentru-ca ideile nouă să nu stea despărțite și singuratice în mintea elevului, ca un fir destrămat lângă o țesătură, și ca copilul să potă ajunge la o unitate a cercului lui de cunoștințe, și să potă abstrage din mai multe lucruri ideile comune, ideile de nou împărțășite trebuie să se asemeneze cu ideile înrudite deja cunoscute, precum și ele între sine.

Tractând d. e. despre *rosa sălbatică*, vom asemăna-o pe această cu *rosa de grădină* deja cunoscută elevilor, ca să aflăm ideia „rosă.” Visurile lui Iosif se pot asemăna mai

târdin cu visurile lui Iacob și cu ale paharnicului și piturului lui Faraon.

Stadiul al patrulea. *Reasumarea sêu aranjarea rezultatelor obținute (= sistem)*. Din lucrurile singuratice noné sê abstrag cele generale, și rezultatele obținute sê pun în ordine; acêsta sê face și în legătură cu cunoștințele înrudite, câștigate mai înainte. Din tôte acestea sê forméză un ce întreg, și acesta sê prevede cu numele adevêrat.

Abstractiunea, apropierea sêu percepțiunea cea mai perfectă sê face astfel, că părțile deosebite sê întunecă, ér cele comune es la ivélă, ca să pôta fi cuprinse. O propozițiune generală din Istoria biblică, pe care o abstragem din exemplele aduse mai sus, va fi: *In visuri sê arată sentimentele omului*, la Iosif dorința de domniă.

Stadiul al cincelea. *Aplicarea (metoda)*. Noi nu avem să producem în elev o știință mórta, ci o știință viă, adevă știința să sê prefacă în putință. Acêsta se întêmplă, decă aplicăm cunoștințele câștigate și le esercităm și mai departe în diferite moduri. Așa va căuta elevul, d. e. în cazul nostru, și alte exemple de visuri de ale copiilor sêu ómenilor mari, în care sê arată sentimente etc.

Decă vrem să pêtrundem mai bine în obiect. sêu decă voim să ne câștigăm idei singuratice clare, trebuie să ne oprim la singuraticele idei timp mai îndelungat; acêsta o numesce Herbart *aprofundare*, ér împreunarea deosebitelor idei sêu câștigarea unei priviri asupra lor o numesce el *reflecsiune*. Astfel am puté numi stadiul al doilea (predarea) o *aprofundare staționară*, ér stadiul al treilea (impreunarea) o *aprofundare progresivă*, stadiul al patrulea (reasumarea) *reflecsiune staționară*, și stadiul al cincelea (aplicarea) *reflecsiune progresivă*.

Acum putem înțelege bine pe Herbart, când dice: „Învêțământul să formeze pe om multilateral, așa-dară să nu influințeze asupra lui în mod distrăgêtor.“ „Este evident, că o cultura multilaterală nu sê pôte ajunge ușor. U'hiar și numai câștigarea de cunoștințe multe nu sê pôte face de o dată, ci după olaltă: pe lângă acêsta însă are să mai urmeze împreunarea cunoștințelor câștigate, evidența asupra lor și apropierea lor. De aceea sê recere o schimbare între *aprofundare și reflecsiune*. Pentru-că, precum sê face cuprinderea lucrurilor varii numai cu încetul, tot astfel sê face și împreunarea lor.“

Impărțirea materialului de învățământ în modul amintit mai sus, adică în unități metodice, și tractarea lui după stadiile formale o numesc Herbart și Ziller *articulațiunea*, adică *gruparea tratată* a învățământului.

Cu privire la acesta dice Herbart: „În genere aprofundarea trebuie să premergă reflecțiunii. Cu cât însă trebuie să premergă? . . . Acesta rămâne în genere nelotărit.”

— După-ce accentuează el mai departe, că prea multe aprofundări după o altă vătămă *unitatea personală, care se susține prin reflecțiune*, continuă astfel: „Pentru-ca sufletul să fie totdeauna concentrat, prescriem învățământului înainte de toate regula: A da același drept aprofundării și reflecțiunii în fieșce-care grupă cât de mică a obiectelor, adică a îngrijii de claritatea ideilor singuratice, de asociațiunea complexului de idei, de aranjarea ideilor asociate, și de eserecitarea și aplicarea progresivă a ideilor câștigate.” . . .

„Dacă tractăm în instrucțiune fieșce-care grupă mică de obiecte în modul acesta, atunci se nasc în suflet grupe multe, și fieșce-care dintre ele este până atunci cuprinsă într'o aprofundare relativă, până când toate se împreună într'o reflecțiune mai superiōră.” „Dar afara de reflecțiunile superiōre mai sânt altele și mai superiōre, și așa mai departe până la cea mai supremă, care le cuprinde pe toate celelalte în sine, și pe care căutăm s'o ajungem prin sistemul sistemelor, dar n'o putem ajunge.” . . . „Învățământul la început nu pōte da aceea, ce se numesc în sens mai înalt *sistem*; dar el să caute a procura pentru fie-care grupă mai multă claritate, să asocieze grupele cât mai des și în mod cât se pōte mai variat; să îngrijescă, ca elevii să se apropie de o potrivă *din toate părțile de o reflecțiune cât se pōte mai generală*.”

„Pe acesta se basază articulațiunea învățământului. Grupele mai mari se compun din grupe mai mici, precum se compun acestea din cele mai mici. În fieșce-care grupă cât de mică sânt a se deosebi patru stadii ale învățământului: pentru-că învățământul are să îngrijescă de claritate, de asociațiune, de aranjare și de evidența acestei ordine. Ce se întemplă aici repede după o altă, urmază mai încet, când din grupe mai mici se compun grupele mai mari următoare, și în restimp cu atât mai mare, cu cât trebuie să ne ridicăm pe stadii mai înalte.”

Herbart înțelege aici sub *grupe mici* de obiecte, pensele mici de instrucțiune, pe care le-am numit mai sus: *uniități metodice*.

VI.

Metodele și formele de învățământ.

Pedagogia științifică face în învățământ deosebire strictă între *metodă*, adică mersul corăspundător spre un scop hotărât, d. e. spre a și însuși o grupă de idei, sêu spre a căștiga o noțiune generală, — și între *forma de învățământ*, care este un mod de procedere exterior, sêu o formă de comunicare, precum și între *manieră*, care este o procedură individuală, arbitrară, și care nu se basază pe legi psihologice, ci numai pe părerea unei persoane, a unui învățător.

Metodele și formele de învățământ sânt produsele psihologiei: precum sânt supuse la aceleași legi ideile, cugetările, simțemintele și voința tuturor ômenilor, tot astfel trebuie să fie nisce legi generale pentru toate metodele. Pentru tractarea unui material anumit este un curs anumit de instrucțiune și o anumită procedură, care este recunoscută de potrivită din partea tuturor pedagogilor. Pedagogia științifică nu scie așa-dară nimica de frasele, ce le găsim în unele pedagogii, anume: că „*Învățătorul este metoda!*“ .. „*Fiesce-care învățător își are metoda sa!*“ — Acesta nu este adevărat.

Fiesce-care învățător are dreptul de a avé numai o *manieră a sa proprieă*. În privința metodei și formei de învățământ sta și el sub strictul și generalul *Code de la methode*, în tocmai ca Francesii sub *Code Napoléon*.

După pedagogia științifică nu sânt decât numai două metode: *a) metoda analitică* sêu *dismembrătoare*, care desface cercul de cunoscințe esistent al elevului în părțile sale constitutive, pe acestea le îndreptă, le completază și le orânduiesce, și *b) metoda sintetică* sêu *desvoltătoare*, care lărgesce tot mai tare cercul de cunoscințe esistent.

La procedura sintetică putem avé în vedere *două lucruri*: *aa)* ca să producem idei nouă concrete (d. e. idei despre obiecte, persoane și fapte), sêu *bb)* ca să desvoltăm cugetări generale, referințe nouă și noțiuni.

Metoda sintetică (*aa*), care formeză idei nouă concrete prin intuițiune, prin chipuri sêu prin prelegere, ce se basază

pe lucruri deja auzite și vădute, și astfel compune ideile noue din elementele celor observate mai înainte, se numește *metoda descriptivă*, 6r metoda sintetică (*bb*), care împreună elementele câștigate prin metoda analitică în formațiuni noue și produce referințe noue, noțiuni noue, se numește *adevărata metoda sintetică sau dezvoltătoare*. Astfel obținem 3 feluri de metode:

- 1) analitică (dismembrătoare),
- 2) descriptivă, și
- 3) sintetică (dezvoltătoare).

T6te trei metodele acestea se aplică la tractarea materialului de învățământ. Metoda analitică se aplică la întâiul stadiu formal, la analiză; metoda descriptivă se aplică la stadiul al doilea, al sintesii, și metoda sintetică la stadiul asociațiunii și al sistemului. Învățământul numai descriptiv, cum îl numește Herbart, se aplică în Geografia, în Istoria naturală și Istorie, decă se tracteză un material nou, d. e. o plantă încă necunoscută, o istorioră nouă, cu ajutorul intuițiunii, al chipurilor, sau cu ajutorul unei descrieri din fantasiă, care zidesce lucrurile noue pe baza celor vechi. În Socotela și în Geometria se aplică învățământul dezvoltător, decă mai înainte pe cale analitică s'au aflat ideile simple (în Socotela ideia de unitate, în Geometria de fețe, linii, puncte etc.), și apoi prin combinațiuni se află alte compozițiuni noue.

În celelalte obiecte de învățământ, d. e. în Gramatică, în Istorie, produce învățământul dezvoltător sau pur sintetic cugetări și noțiuni generale prin operațiuni logice.

Fiesce-care din aceste trei metode este bună, decă o aplicăm acolo, unde se potrivește. Prin împreunarea acestor trei metode căp6tam *învățământul genetic*, care produce în elev cunoștințe solide. *Procedura genetică* cor6spunde mai bine învățământului educativ.

Acum putem înțelege, ce dice Herbart în „Pedagogia sa generală“ despre aceste deosebite metode:

„Învățământul sintetic, care zidesce din petrite sale proprii, este singurul, care p6te primi asupra'și sarcina de a esecuta *întreaga clădire a cugetărilor*, ce o pretinde educațiunea.“ „Învățământul sintetic are să îngrijescă de două lucruri: trebuie să dea *elementele*, și să mijlocescă împreunarea lor.“ . . . „Felul cel mai general al sintesei este cel *com-*

binător.” „A B C-ul intuițiunii este sintetic, fiind-că precede dela elemente.” „*Sintesa* adevărat *speculativă*, care este cu totul deosebită de cea *logică-combinătoare*, se bazează pe referințe.” „Invățământul sintetic dă o mulțime de noțiuni noue, și are să le prelucere.” — În „*Schițele prelegerilor pedagogice*” dice Herbart: „De ôre-ce experiența elevului servește de basă învățământului, noi preferim sintesa aceea, care imităză experiența, și o numim: *invățământ pur descriptiv*. Din contră să se numescă mai departe *invățământ sintetic* numai acela, la care este evident, că ideile noue s'au compus din părțile singuratică de mai 'nainte.”

Calea cea mai însemnată, care trebuie s'o percurgem la învățământul pedagogic, este așa-dară aceea, care duce dela lucrurile concrete la cele abstracte, s'en dela cele speciale la cele generale, adică *calca inductivă*, și numai după-ce am ajuns la lucrurile generale, în stadiul din urmă (*al aplicării*), purcedem dela cele abstracte la cele concrete, adică percurgem *calca deductivă*. —

Cu privire la formele de învățământ pedagogia științifică deosebescă mai întâiu astfel de forme, la care învățătorul este singur activ, anume 1) forma *deictică* s'en *artă-tore*, și 2) forma *acromatică*, când adică învățătorul propune fără întrerupere. — și formele, care se bazează pe o comunicare spirituală reciprocă între învățător și elev, anume: 1) forma *de dialog*, ca o petrecere liberă între învățător și elevi, și 2) forma *heuristică*, la care învățătorul arată elevului scopul, și îi pune întrebări, ca să afle el singur lucrurile noue. — *Pedagogia științifică reprobă forma catichetică a învățământului*.

Pentru cenzurarea valorii acestor forme de învățământ la învățământul educativ ne pôte servi de măsură gradul de *spontaneitate* și *interes*, ce sânt ele în stare a'l provoca. Acestea sânt nisce condițiuni indispensabile, pentru-ca învățătura să prindă rădăcini în sufletul elevilor, și să influințeze asupra voinței lor. Numai adevărul câștigat prin activitate proprieă dă spiritului tăria, și numai convingerea proprieă produce bucuria la învățat și încăldesce sufletul. De aceea trebuie să dăm locul cel dintâiu formei de dialog și celei heuristice. Și celelalte forme însă au valoarea lor relativă, adică sânt bune, aplicate fiind la lor potrivit.

Aşa este necesară forma acroamatică la învăţământul descriptiv în Istoriă şi Geografia, apoi la reasumarea unui şir de cugetări mai lung, la formarea unui sistem, pentru de a câştiga o privire peste materialul întreg.

Şi *exerciţiul* (al 5-lea stadiu formal) trebuie să se facă în o formă potrivită, pentru-ca elevul să pôtă aplica cu siguranţă şi pricepere ştiinţa câştigată. *Exerciţiul* şi *repetiţia*, care sînt lucrări didactice foarte însemnate, la învăţământul educativ nu este permis să fie numai un simplu mecanism, sêu o dresare, ci trebuie să fie lucrări pline de viaţă, care să desvôlte spiritul; ele trebuie să se bazeze pe legile psihice ale reproducţiunii şi să promoveze interesul multi-lateral. —

VII.

Catichesa şi convorbirea (dialogul) în învăţământ.

După cum am amintit mai sus, pedagogia ştiinţifică a lui Herbert-Ziller nu aprobă forma catichetică de învăţământ, ci recomandă forma de convorbire sêu dialog. Pentru-ca cetitorii acestor rënduri să pôtă vedé mai bine deosebirea între catichesă şi forma recomandată de şcola herbartiană, şi tot-odată, ca să'şi facă o idee mai lămurită despre stadiile formale, arătate în capitolele precedente, aducem următoarele două exemple, în care se vorbeşte despre *rosă*, atât după o formă, cât şi după cealaltă.

Catichesă de model

despre propoziţiunea: „Rosa este o flóre frumoasă.”

(După M. Dolz).

Inv. Mai spune'mi încă odată cuvintele, care le-ai cetit, fără ca să te uiţi în carte.

Şcol. Rosa este o flóre frumoasă.

Inv. Ştiu, că ai mai vădut rosc. Cum este rosa?

Şcol. Roşă.

Inv. Sînt rose şi care nu sînt roşii, ci alt-cum? Ştii tu, cum sînt acestea?

Şcol. Albe, galbene.

Inv. Acum te mai întreb încă odată: cum este rosa?

Şcol. Roşă, albă sêu galbenă.

Inv. Cum numesei tu cu un cuvânt: roşul, galbenul, albul, negrul, vênêtul etc.?

Școl. — —

Inv. Nu scit, cum dicem, dacă roșim sêu vinețim etc. un lucru, în loc de a dice, îl fac roșu sêu vênêt?

Școl. A'l colora roșu sêu vênêt.

Inv. Cum sê numesce așa-darâ roșul sêu galbenul cu un cuvânt, care vine dela a colora?

Școl. Colóre.

Inv. Ce colóre are rosa?

Școl. Roșiã, galbenã sêu albã.

Inv. Adauge și cuvântul colóre în răspunsul tău.

Școl. Colóre roșiã, galbenã sêu albã.

Inv. Este fiesce-care rosã roșiã, albã și galbenã tot-odatã; sêu este rosa tot-odatã și roșiã și albã?

Școl. Nu.

Inv. Cum sânt așa-darâ unele rose?

Școl. Roșit.

Inv. Unele —?

Școl. Galbene.

Inv. Și altele —?

Școl. Albe.

Inv. Acum spune-mi acêta într'una. Unele rose sânt —

Școl. roșit; altele galbene, altele albe.

Inv. Ce colóre au cele mai multe rose?

Școl. Colóre roșiã.

Inv. Ce este roșu la rosã?

Școl. Foile.

Inv. Din ce fel de foi constã rosa?

Școl. Din foi roșit.

Inv. Ce mai are rosa afarã de foi?

Școl. Códã.

Inv. Și ce sê mai aflã une-orî pe kódã?

Școl. Spinî.

Inv. Dacă ai numai foile dela rosã, ai tu atunci rosa întregã?

Școl. Nu.

Inv. Ce trebuie să aibã o rosã afarã de foi?

Școl. Códã și spinî.

Inv. Foile sânt așa-darâ numai ceva din rosã. Scit tu cum sê numesce aceea, ce este numai ceva din un întreg?

Școl. — —

Inv. Sã vedem, nu vom puté noi afla numele adevêrat. Dacă îți dau cû ție o dutcã, câți cruceri îți-am dat?

Școl. Patru.

Inv. Dăcă vrêi să împarți dutca între patru copilași sêraci, câți cruceri vei da fiesce-căruia din ei?

Școl. Un crucer.

Inv. Ce ai să faci cu dutca?

Școl. S'o împart între patru copii.

Inc. Capetă fiesce-care copil dutca întrégă?

Școl. Nu.

Inv. Cât capetă fie-care, dăcă o împărțesci?

Școl. Câte un crucer.

Inv. Și ce este crucerul față cu dutca? Formeză un cuvânt dela a împărți.

Școl. O parte.

Inv. Cum numesci așa-dară accea, ce nu este întreg, ci numai ceva dintr'un întreg?

Școl. Parte.

Inv. Sânt foile rosei întréga rosă?

Școl. Nu.

Inv. Ce sânt ele așa-dară față cu rosa?

Școl. O parte.

Inv. Ce este și cода dela rosă?

Școl. O parte.

Inv. Și ce sânt spinii față cu rosa?

Școl. Incă numai o parte.

Inv. Și cum se numesc întregul, care constă din părțile acestea, din foi, din cода, din spini?

Școl. Rosă.

Inv. Numescemî acum tôte părțile unei rose, la un loc.

Școl. Foi, cода, spini.

Inv. Ai mai uitat ceva. Cum sânt foile dela rosă?

Școl. Roșii, sêu galbene, sêu albe.

Inv. Cum am numit roșul, galbenul, albul, etc., cu un cuvânt?

Școl. Colóre.

Inc. Mai adauge și cuvântul acesta, când numesci părțile rosei. —

Școl. Foi, cода, ghimpî, colóre.

Inv. Dăcă ti-aș dice eu ție: Descriemî acum o rosă; cum ai dice?

Școl. —

Inv. Numescemî părțile singuratice ale unei rose și adaugă incă: Rosa are —

Școl. Rosa are foi, codă, spină, coloare.

Inv. Aceea, ce ai făcut tu acum, se numesc descrierea unei rosc. Ce ai numit tu din rosă?

Școl. Părțile.

Inv. Decă ții o rosă la nas, ce observi?

Școl. Ea mirósă bine.

Inv. Ce s'a ȃis despre rosă în cuvintele, ce le-ai cetit mai înainte?

Școl. Rosa este o flóre frumósă.

Inv. Unde putem vedé multe flori?

Școl. În grădină.

Inv. Cum aũ ajuns ele acolo?

Școl. Ele cresc.

Inv. Acésta este adevérat. Dar cum numesci aceea, pe ce cresc rosele?

Școl. Rosar.

Inv. Și cum a ajuns rosarul în grădină?

Școl. El a fost plantat.

Inv. De unde sũnt însă plantele?

Școl. — —

Inv. Ce risipim în pământ, din ceea-ce se fac încetul cu încetul plante micuțe?

Școl. Semințe.

Inv. Din ce se fac scũ se nasc așa-dară și rosarii?

Școl. Din semințe.

Inv. Cum este planta, când esc întâiũ din sēmēntă?

Școl. Fórte mică.

Inv. Cum se face ea din ȃi în ȃi?

Școl. Tot mai mare.

Inv. Ce veȃi pe rosar, înainte de a înflori rosele pe el?

Școl. Frunze.

Inv. Dar cum se numesc globulețul acela de pe rosar, din care se desvóltă rosa?

Școl. Boboc.

Inv. Ce se face încetul cu încetul din bobocul de pe rosar?

Școl. Rosa.

Inv. Și ce este rosa?

Școl. O flóre.

Prin catichesa acésta, care este destinată pentru copii de 7—9 ani, autorul voiesce să desvólte însușirile rosei, să facă evidentă deosebirea între întreg și părți, și în urmă

să arête, cum sê desvoltă rosele, și prin acêsta să'i facă pe școlari să pricêpă noțiunile *causă* și *efect*. Problema, ce și-o pune autorul aici în tot cazul este prea grea pentru copiii din școlile elementare.

Ar fi fost destul, decât ar fi lăsat pe copii să descrie numai rosa, și pentru acêsta nu ar fi avut lipsă de mulțimea de întrebări, pe care le pune, și la care învățătorul a vorbit cel puțin de 10 ori mai mult decât copiii. Cu mult mai simplu, mai ușor și mai corect ar fi fost, decât *arêta* școlarii o rosă roșiă, una albă și una galbenă, decât îi facea să le privescă bine, și cele observate să le exprime prin cuvinte. Decă copilul sê opria în descriere, învățătorul îl putea ajuta, și prin întrebări potrivite îl putea conduce ca să afle și celelalte părți. — Abstrăgând dela împrejurarea, că colorea nu sê pôte privi ca o parte întregitoare a rosei, întrebările, ce le pune învățătorul elevului, ca să afle cuvintele *colore*, *parte* etc., nu sânt alt-ceva, decât numai sucituri și întorsături fără de nici un sens, care sânt cu atât mai mult de reprobate, fiind-că un copil de 7—8 ani nu pôte deriva dela verbele a *colora* și *împărți* cuvintele *colore* și *parte*.

Părți esențiale de ale rosei, cum sânt: potirul, staminele, pistilul, etc. nici nu sê amintesc. — Exemplul cu împărțirea dutcei este contra principiilor pedagogice, pentru-că copilul este silit a sê trānsune într'un cerc de cunoștințe cu totul străin și prin acêsta sê distrage, adecă sê abate dela lucrul principal, dela temă, dela privirea rosei. Învățătorul voiesce să scôtă din gura copilului cuvântul *parte*, dar fiind-că nu'i succede, îi dă răspunsul de-a gata. — De ore-ce învățătorul nu arată scopul prelegerii sale, copiii nici nu știu, despre ce este vorba. Spontaneitatea lor este prea puțin considerată. Copilul nu sê exprimă în propozițiuni întregi ș. a.

O astfel de instrucțiune, alcătuită numai din întrebări și răspunsuri, nu este alt-ceva, decât o risipă de cuvinte și de timp. —

Dar catichesa în chestiune nu este încă gata. Autorul voiesce să mai desvôlte și noțiunea „*frumos*.” Să vedem, în ce mod sê face acêsta.

Înc. Ce fel de flôre este rosa? Ce aș dice despre ea în propozițiunea, care aș cetit'o mai înainte?

Școl. O flóre frumoasă.

Inv. Pentru-ce o numești frumoasă?

Școl. Pentru-că mirósă frumos și este frumoasă.

Inv. Acésta este adevérat, dragul meń, dar totuși trebuie să te mai întreb, pentru-ce ȕiei, că rosa este frumoasă? Ian spune'mi, decă auȕi o privighitóre cântând, cum ȕiei, că cântă ea?

Școl. Frumos.

Inv. Decă nu ȕi ar plăcé, cum ai ȕice atunci?

Școl. Că nu este frumos.

Inv. Când ȕiei dar, că ceva este frumos?

Școl. Decă'mi place.

Inv. Decă auȕi pe un școlar cetind ceva, și îți place, cum ȕiei tu și atunci?

Școl. Că este frumos.

Inv. Cum numești tot ce îți place?

Școl. Frumos.

Inv. Ce numești așa-dară frumos?

Școl. Aceea, ce'mi place.

Inv. Pentru-ce ȕiei prin urmare: Rosa este o flóre frumoasă?

Școl. Pentru-că imi place.

Inv. Óre o să'i mai placă cui-va, afară de tine, rosa și cântecul privighitórei?

Școl. Da.

Inv. Cui îi va mai plăcé rosa, cântecul privighitórei, etc.?

Școl. Și altor ómeni.

Inv. Nu de mult am vęđut doi copii, cari aruncań cu petri unul in altul. Lor le plăcea jocul acesta; vei numi tu însă jocul acesta frumos?

Școl. Nu.

Inv. Și lor totuși le plăcea? — Ce vor fi ȕis la acesta ómenii cu minte?

Școl. Acésta nu este frumos.

Inv. Le va fi plăcut lor jocul acesta?

Școl. Nu.

Inv. Cui trebuie să placă așa-dară aceea, ce are să fie frumos.

Școl. Ómenilor cu minte.

Inv. Cum numești tu cu un cuvęnt aceea, ce are pentru tine sęu pentru alții vre-un folos?

Școl. Folositor.

Inv. Cum este pentru câmp gunoiul, care îl ducem pe locuri?

Școl. Folositor.

Inv. Dar este el pentru aceea frumos?

Școl. Nu.

Inv. Cum numesci tu însă rosa, deși nu ai nici un folos dela ea?

Școl. Frumósă.

Inv. Dăcă îți place ție și altor ómeni cu minte un lucru, fără ca să te uiți la folosul lui, cum ții, că este el?

Școl. Frumos.

Inv. Cum ai măi pute dăce așa-dară in loc de: Rosa este o flóre frumósă?

Școl. Rosa ímí place mie și altor ómeni cu minte.

Inv. Dar (î-ai uitat să adaugi, ce este rosa.

Școl. O flóre.

Inv. Spune-le acum tóte la un loc.

Școl. Rosa este o flóre, care ímí place mie și altor ómeni.

Scopul, ce și'l pune autorul aici, de a esplica cuvântul *frumos*, este necorect. — Afară de acésta desvoltarea noțiunei acesteia pentru copíi de 7—8 ani este cu mult prea grea. Dăcă crede învățătorul, că școlarii au aflat singuri cele două însușiri caracteristice: 1) *ce ímí place mie*, și 2) *ce place ómenilor cu minte*, sē înselă amar.

Să fim numai cu atențiune la întrebările puse, și vom observa îndată, că învățătorul cuprinde fiesce-care din însușirile acesteia caracteristice în întrebarea sa. (Dăcă nu ți-ar plăcé, cum ai dăce că nu este? — Ce vor fi dis la acésta ómeni cu minte), adecă și aici dă școlarului răspunsul de-a gata, și numai după aceea succese întrebarea, așa că școlarul numai la aparentă află singur semnele caracteristice.

O convorbire despre rosă

după stadiile formale ale învățământului. (Pentru copíi de 8-9 ani).

Observare. — Problema, ce ne-o punem aici, este, să desvoltăm noțiunea de gen „rosă“ din soiurile de rose cunoscutedeja copíilor. La învățământul din școlele populare, ba chiar la cel din clasele inferióre ale școlelor medii, nu sē tracteză despre formarea *de noțiunii logice*, adecă de formarea unor *definițiuni complete* (cum le dă sciința), în care părțile esențiale sēu necesare ale tuturor ideilor singuratice sânt împreunate într'o singură unitate, ci sē tracteză numai despre *noțiunii psihice, basate pe esperiență*, adecă despre

astfel de idei generale, în care sînt împreunate numai părțile comune din observațiunile făcute de școlari *până acum*, așa-dară despre noțiuni necomplete, brute. Noțiunea psihică a rosei o formeză școlarul din soiurile acestei flori, care au fost supuse până acum intuițiunii lui, adică din rosa sălbatică și rosa de grădină, roșie, albă și galbenă.

Semnele comune ale tuturor acestor soiuri sînt: ele cresc pe o tufă, au pe cîndă ghimpi de forma secerei, au frunze penate cu 5, 7 sîu 9 foi ovale și ferestrate, potir rotunjour cu 5 loburi, 5 sîu (la cele învolte) foarte multe petale de forma inimei, preste 8 pistiluri și multe stamine.

Astfel de noțiuni psihice se completează mai tîrziu din ce în ce mai mult pe baza intuițiunilor nouă, făcute cu luare aminte, până cînd în fine își ajung idealul: *noțiunea logică* (sîu pôte, că nici nu'l ajung, ci se apropie numai de el!). La tractarea lecțiunii, ce urmază, presupunem că s'a vorbit deja despre rosa sălbatică.

Esecutarea.

(Ora primă de instrucțiune).

Scopul. — *Inv.* Astăzi voim să cunoșcem mai de aproape rosa de grădină. Repetați propozițiunea acêsta. (Să întemplă). —

1-iul stadiu formal: *Pregătirea analitică.*

(Mai întîiu vorbesc copiii mai slăbuți, apoi cei mai capabili, pentru-că alt-cum cei dintîiu ar repeți numai cele aflate de cei din urmă, și nu s'ar gândi).

Inv. Dragii mei, voi ați mai văduț încă rose în grădină și prin florărit; spuneți-mi, ce știți despre ele. (Dintre copiii, cari se însinuă, se provocă unul mai slăbuț).

Cop. C. Rosa este o flóre. Ea crece în grădină. Ea are multe foi colorate, înlăuntru multe fire mici cu capete galbene. Rosa este roșie sîu albă. Ea mirósă bine. Ea este regina florilor.

Inv. Cine are ceva de observat la rîspunsul lui C?

Cop. A. Rosa nu mirósă bine, ci plăcut.

Inv. Firele cele mici se numesc stamine și capetele galbene *antere*.

De unde ști tu C., că rosa este regina florilor? Acêsta de bună sémă și-a spus-o cîeva.

Cop. C. Stă într'o poezie din cartea noastră de cetire.

Inv. Dar ce însemnăză acêsta?

Cop. C. Ea este flóreă cea mai frumoasă.

Inv. Mai repetéză încă odată descrierea rosei de grădină, și ia în răspunsul tēu și îndreptările și rectificările făcute.

Cop. C. (repetéză vorbirea sa de mai înainte, făcând îndreptările și rectificările de lipsă).

Inv. Continuă mai departe; numesce și alte semne.

Cop. C. sē opresce. Alți copii încă nu mai știu, să spună ceva nou.

Inv. Pe ce cresc rosele?

Cop. U. Ele cresc pe un arbore din grădină.

Cop. B. Nu, ele nu cresc pe arbore, ci pe o tufă.

Inv. Fōrte corect; pentru-că rosarul nu sē face inalt tare, și are mai multe trunchiuri. —

Vo! ați mai uitat ceva.

În zilele acestea un copil voia să-și rumpă o rosă din grădină, dar își trase repede degetele înapoi.

Cop. Z. El s'a înțepat. Rosa are cōdă cu spin.

Cop. L. La descrierea rosei sēlbatice ați dis D-vōstră, că nu trebuie să dicem spin, ci ghimpi, fiind-că crescăturile sē află numai pe cōje.

Inv. Fōrte corect. Cum ar trebui să fie așa-dară proverbul despre rosă?

Cop. E. Nici o rosă fără ghimpi.

Cop. T. Întrēbă: Sânt plante și cu spin?

Inv. Firesce. Așa are spin d. e. păducelul și porumbelul; aceștia au adecă rămurele mici și ascuțite pe trunchiu. — Acum să adunăm cele aflate și să le aședăm frumos într'o descriere mică. Spuneți mai întâiu, unde crește rosa, apoi descrieți cōdă, după aceea flōrea și în fine amintiți mirosul. —

Sub conducerea învățatorului sē face următōrea descriere mică, pe care o repetéză vre-o cāti-va școlari.

„Rosa crește pe o tufă din grădină. Ea are cōdă cu ghimpi. Ea are multe foi, mai cu sēmă roșii, cāte odată și albe. Ea are multe stamine cu antere. Ea mirōsă plăcut. Ea este regina florilor.“ —

Al 2-lea studiu formal. *Impărtășirea sēu predarea materiei lului nouă (sintesa).*

Inv. Lucrurile, ce le-ați spus până acum, le-au știut deja cei mai mulți dintre voi. Acum să învățăm ceva nou, ca să cunoșceți mai bine rosa de grădină.

Priviți flōrea acēsta (arētându-le o rosă roșă de jumătate învōltă), și spuneți-mi, ce observați?

Cop. K. Ea are cam vre-o 30 de petale roșii, preste 20 stamine, care sânt aședate pe marginea potirului.

Inv. Numărați pistilurile, la mijloc.

Cop. S. Ea are peste 8 pistiluri.

Inv. Priviți acum potirul.

Cop. T. Potirul este rotunjor, cam ca globul, și are 5 loburi. El este la început verde, mai târziu roșiu; el formcăză fructul, care se numește măcășă. In acésta sânt multe nucșore mici, galbene, cu semințe.

Inv. Despre frunzele cele verđi ale rosarului n'ați vorbit încă. —

Cop. U. Frunzele cele verđi au 5, 7 sên 9 foițe, care pe margini sânt ferestrăite și au colțișori ascuțiți.

Inv. Cum stañ foițele pe cödă?

Toți copșii tac. De aceea le arată învățătorul o penă mare de găscă, și le spune, că foițele roselor stañ pe cödă ca fulgii pe cotorul penei, și observă, că din cauza acésta frunzele roselor se numesc penate, și anume fără soț penate, fiind-că mai rămâne încă o foiță pe de-asupra.

Inv. Mirosul?

Cop. Z. (mirosind). Mirosul este förte plăcut.

Inv. Acum aședati în ordine, ce ați aflat. (Se face din partea școlarilor mai bun).

Inv. (ținend în mână o rosă roșă învöltă) Asemenați acum rosa acésta cu cea de mai 'nainte.

Cop. I. Acésta nu miroșă așa de tare ca cealaltă. Ea are cu mult mai multe petale, dar cu mult mai puține stamine.

Inv. Ian cugetați, ce se va fi întemplat cu staminele.

Cop. D. De bună sêmă au căđut.

Inc. Nu. Inseamnați-vă bine: Rosa acésta este o rosă învöltă; prin îngrijirea cea bună multe din staminele ei s'au prefăcut in petale; prin acésta mirosul s'a micșorat.

Inv. (arată rose roșii de diferite nuanțe) Fiți cu băgare de sêmă la colorea roșă a roselor acestora.

Cop. Z. Sânt rose roșii deschise, purpurii, roșii inchise etc.

Inv. (arătând o rosă albă). Ian vedeți, ce crin alb și frumos. Nu este așa?

Cop. A. Nu este crin; acésta încă este o rosă. Sânt și rose albe. —

Inv. Bine diel! — Asemen'o cu cea roșă.

Cop. I. (Privindu-le pe amëndouë). De altmintrelea ele sânt de tot egale.

Inv. Iată aici (arătând o roasă galbenă), ce flórea sóreului frumósă. —

Cop. B. Nu, acésta încă este roasă.

Inv. Dar mai înainte ați dis, că nu sînt decát numai rose roșit și albe!

Cop. Z. Eú nici n'am mai vėđut pánă acum rose galbene.

Inv. Asemėnați-o cu cele de mai înainte.

Cop. V. Ea este tocmai ca și celelalte, dar potirul ei are numai 3 sepale și frunzele numai cîte 3 foițe.

Inv. Acésta este o excepciune. Rosele cele galbene sînt de altmintrelea tocmai ca și celelalte rose de grădină.

Cop. F. Vai, cum mirósă de frumos!

Inv. Din foile roselor învălte se prepară uleiul de rose. —

Sciți voi, cum se înmulțese rosele învălte?

Cop. A. Eú am vėđut. Tatăl meú oculéză rosa sėlbatică cu muguri dela rosele învălte.

(Invėțătorul le esplică și le arată acésta pe scurt).

Inv. Acum, dragii mei, am ajuns la pîta conversării noastre de astăzi. Înainte fusă de a sfėrși ora, să adunăm părțile singuraticice ale lucrării noastre de astăzi, și să facem din ele un întreg, o descriere mică.

(Sė face sub conducerea invėțătorului, în următorul mod:)

Cop. E. Rosa de grădină creșce pe o tufă în grădină. Ea are códă subțire cu ghimp; frunzele ei penate au foițe ovale și pe margini ferestrate. Potirul este rotunjour și are 5 loburi. Rosa de grădină are mai cu sėmă multe sėu fórte multe petale, multe sėu (la cele învălte) puține stamine. Ea are preste 8 pistiluri. Din petale se prepară uleiul de rose. Petalele au colóre diferită; cele mai multe sînt roșii (roșii deschise, roșii purpurii, roșii închise etc.), unele sînt albe, altele galbene. Sînt rose simple și învălte. Cele din urmă se înmulțese prin oculare. Rosa este regina florilor. Fructele ei (măceșele), care conțin multe nucșóre galbene, cu seminte, sînt la început verđii, mai tărđiú roșii. —

Al 3-lea stadiú formal: *Asemėnarea (asociațiunea).*

(A doua óră de instrucțiune).

Inv. Repetați mai întaiú rezultatul prelegerii din urmă, descrierea rosei de grădină. (Sė întėmplă).

Astăzi să mergem cu un pas mai departe și să asemėnăm rosa de grădină cu alte rose cunoscute, și astfel să aflăm tóte semnele, ce le au rosele în genere.

Ce rose mai cunoșceți voi?

Cop *Z.* Rosa sălbatică.

Inv. Ian aduceți-vă aminte, cum este ea.

Copiii aducându'si aminte de diferite semne ale rosei sălbaticice, unul spune un semn, altul altul. În fine învățătorul pune pe copii, să adune aceste semne într'o descriere, cam în următorul mod:

„Rosa sălbatică crește pe o tufă din gardul vii său din câmp. Ea are ghiupți de forma secerii, potir de forma ulciorului cu 5 loburi, frunze penate cu foițe ovale, preste 20 stamine, preste 8 pistiluri și numai 5 petale, care stau pe margini (ele sunt simple său goale, așa-dară nu sunt învolte). Fructele (măceșele) sunt mai întâiu verzi, ér' mai târziu roșii, și din ele se face un lictar foarte gustos. În ele se află multe nucșore mici, galbene, cu semințe.“

(Dacă s'ar mai afla și alte soiuri de rose, atunci și acestea ar trebui asociate).

Să asemănăm acum toate rosele acestea unele cu altele, să căutăm semnele lor egale și să lăsăm pe cele neegale afară. Acesta se face, decât privim fiesce-care semn al rosei de grădină și al celei sălbaticice în deosebi. —

Al 4-lea stadiu formal: *Reasumarea (sistemul) său formarea noțiunii (abstracțiunea).*

Inv. Acum, dragii mei, vă pot întreba: Cum este rosa în genere, său cum sunt rosele?, decât înțelegem aici toate rosele: rosele sălbaticice și rosele de grădină, cele roșii, galbene, albe, cele simple și cele învolte.

Ca să'mi puteți spune acesta, trebuie să luați în seamă numai semnele egale.

(Să întâmplă. Sub conducerea învățătorului se face următoarea noțiune de gen:)

„Toate rosele cresc pe tufă, au codă cu ghiupți de forma secerii, frunze verzi penate cu foițe ovale, potir cu 5 loburi, preste 8 pistiluri, mai multe său mai puține stamine, 5 său mai multe petale. Fructele (măceșele) conțin multe nucșore mici.“

Inv. Dacă este vorba despre toate rosele, numai la semnele acestea trebuie să vă gândiți. —

Al 5-lea stadiu formal: *Esercitiul său aplicarea*

Noțiunea acesta de gen a rosei se repetază mai de multe ori, mai întâiu din partea școlariilor mai buni și după aceea din partea celor mai slabi.

Inc. Cetiți în cartea voastră de citire descrierea rosei, și spu-neți-mi, ce ați citit!

Serieți semnele (esențiale), care le au împreună toate rosele!

Cetiți o poezie despre rosă! Căutați câte una din toate felu-rile de rose, (dar să nu le luați fără permisiune), și aduceți-le la școlă!

Un amic al școlii.

Legătura intimă dintre școlă și familie ca un mijloc puternic de educație.

Una dintre problemele cele mai de căpeteniă, ce și le-a pus foia noastră încă dela întemeierea ei, a fost: să caute *a stabili o legătură cât mai strânsă*, o procedură cât mai armonică, între cele două foculare ale creșterii, *între familie și între școlă*. În direcțiunea acésta s'au făcut în foia noastră deosebite indigitări, între care ne permitem a aminti o lucrare a unuia dintre redactorii actuali publicată în N-rul 3 din anul trecut, aprópe sub titula, ce stă de-asupra acestor rânduri.

Nu póte fi decât folositor a consulta acum în privința acésta o autoritate pe terenul pedagogiei, și anume pe D-rul *G. Frohlich*, din a cărui scriere premiată, intitulată „*Gestaltung der Zucht und des Lebens einer erziehenden Schule*“ (Eisenach 1878) diligentul *amic al școlii* noastre ne pune la dispozițiune în traducere următoarele rânduri:

Educațiunea în școlă numai atunci se póte îndeplini, sêu școlă numai atunci póte deveni un institut moral, *décă între școlă și casa părintéscă (familia) există o legătură intimă, și décă conlucre améndoúe la realizarea aceluiași scop.*

Să deslușim acest punct.

Bărbații de școlă competenți sînt cu toții de părere, că familia și școlă trebuie să stea în legătură intimă una cu alta și să conlucre împreună la desvoltarea morală a tinerimei.

Dar să nu-i întrebăm mai departe pe bărbații aceștia: cum? — Cum să se realizeze acésta intimă și frumoasă legătură; cum să se aplice, cum să se pună ea în pracsă? Întrebarea acésta trebuie să se pună, pentru-că aprópe toți vin în perplexitate cu răspunsul, și într'adevăr abia ne aducem aminte de vre-o scriere sêu de vre-o disertațiune pe-

dagogică, care ne-ar arăta în materia acesta ceva folositor său aplicabil.

Aici avem dinaintea noastră un câmp încă nelucrat, un câmp, care așteptă pēna desteră a bărbaților de școlă, a pedagogilor.

Toți mărturisesc și toți afirmă, că cei doi factori însemnați ai culturii, învățătorii și părinții, dela a căror bună înțelegere și concordia depinde desvoltarea sufletului tinerimei, și în genere fericirea ei, nu stau în relațiunea cuvenită.

Să ne bucurăm ore de relațiunile, ce domnesc între dēnsii, când vedem, că părinții nu conferēză nici odată cu învățătorii despre desvoltarea copiilor lor, său când pōte nici nu se cunosc, după cum se întēplă de multe-ori în orașele mari? Să ne bucurăm, când vedem, că de multe ori părinții nu prīg ... nici o înemosciințare despre prestațiunile și purtarea copiilor lor, său decât nu se dau școlarilor testimoniu său conduite; decât ambele părți sînt străine și reci una față de alta, său decât între ele se află disonantă, său se ivesc chiar animosități și inimiciți; decât se nasc neînțelegeri, și se critică, huluesce și dojenesce una pe alta în public său în ascuns; decât părinții întră fără de nici o șfială în școlă, și trag pe învățator în prezența școlarilor la răspundere pentru vre-o măsură pedagogică, care a luat-o față de vre-un copil, său decât îi fac chiar și imputări, și îl amenință; decât apoi învățătorul, ca să pōtă avē pace și liniște din partea prigonitorilor lui, citēză pe părinți înaintea judecătōriei, și aceștia sînt pedepsiți pentru purtarea lor necuviinciosă cu pedepse în bani său cu închisōre? ...

Pōte înainta școlă în astfel de împrejurări? Își pōte ea ajunge scopul său educativ? — Nici odată!

Ori și cine pōte vedē, că o astfel de relațiune între părinți și învățatori este stricaciōsă și fatală pentru educațiunea tinerimei.

Dar cum să se întroducă pretutindeni referințe bune între părinți și învățatori?

Acēsta este o însemnată întrebare, care merită să fie discutată în tōte reuniunile învățătōresci și în tōte foile pedagogice.

La locul acesta dăm numai unele indigitări, ca cei competenți să mediteze asupra lor, și aflāndu-le de corespundētōre, să cerce a le pune în aplicare.

1. *Părinții să nu se privescă de stăpânii învățătorilor, și aceștia să nu se considere pe sine de singurii stăpâni ai școlii, ci amândouă părțile să se privescă mai mult de soți coordonați, cari lucră la unul și același op sublim, la nobilitarea copiilor.*

Conform dreptului natural, în cestiunea educațiunii tinereimei părinții sânt *mandanții*, ăr' învățătorii sânt *mandatarii*. Ei urmăresc un scop comun, și numai în unele măsuri se despart unii de alții, pentru ca să se întâlnească érași la aceeași țintă; ei înaintéază, în tocmăi ca o armată, pe căi diferite spre același punct, ca apoi să se lupte cu puteri unite.

Din cauza acésta învățătorul va lua în considerare, încât este cu putință, dorințele părinților harnici și cu pricepere, cărora le zace la inimă binele copiilor lor, ăr' de altă parte părinții se vor încrede în învățător și vor urma sfaturilor și indigitațiilor lui, fiind-că învățătorul este cunosătorul esport, care se îndeletnicescé diluic cu desvoltarea tinerimeii pe basa legilor psihologice, și acésta și-a ales-o de problema a vieții sale.

Între învățătorul dela școlile publice și între familia trebuie sa fie aceleași, séu cel puțin asemenea relațiuni, ca între un instructor de casă luminat și între nisce părinți prevădători; ei trebuie să tracteze tóte cestiunile de educațiune împreună în bună înțelegere și să se sprijinească unul pe altul.

Dar cum se póte ajunge la o astfel de lucrare armonică? — Prin nimic altceva, decât numai prin *comunicări regulate*.

2. *Dacă doné puteri aũ să'si desvólte activitatea lor spre unul și același punct, și să nu se nimicească, ci să se întărească una pe alta, atunci nu le rămâne alta de făcut, decât să se cunoscă, să se pună în legătură una cu alta și să se înțelégă asupra scopurilor și mijloacelor comune.*

Dacă cercetéză părinții pe învățător la școlă, ca să se înțelégă cu el asupra copiilor, împrejurarea acésta póte fi pentru învățător cam supărăciósă, fiind-că este conturbat în instrucțiune; dar el să recunoscă în acésta intențiunea cea bună a părinților, chiar și atunci, când forma întrebuintată a fost puțin cam nepotrivită. Părinții trebuiesc avisati, că pot conferi cu învățătorul numai la un *timp potrivit*, și la

un loc acomodat. De aceea învățătorul va încunosciița pe părinți prin copii, că pot vorbi cu el în afaceri școlare numai într'o oră anumită și la un loc anumit.

Multe lucruri, care agitâ inima învățătorului, pot fi împărtașite în astfel de ore de conversațiune, și multe seminte bune și nobile pot fi sădite în inimile aceloră, ce'l cercetéză!

Învățătorii trebuie să comunice cât se poate de des cu părinții copiilor. Numai astfel se poate delătura, putem dice, anatema, ce desparte și împedecă pe cei doi factori principali ai educațiunei. Spre a puté realiza însă această pretensiune, se mai recer următoarele:

Părinții conscientioși, cărora le zace la inimă binele și înaintarea copiilor lor, ar vré să scie, cum se pôrtă micuții lor în școlă, ar vré să scie, decă copiii își împlinesc datorița cum se cuvine, decă sînt destul de sîrguitori și atenți, decă fac progres multămitor, sêu au lipsă de ajutor: ei voiesc să scie, decă copiii se pôrtă cuviincios și bine, și alte asemenea lucruri. Și cine va puté lua ore în nume de reîntrebările, une-ori pote prea amênunțite, prea estinse și incomode, ce le vor adresa părinții învățătorilor în direcțiunea amintită aici?

Este nu numai un drept recunoscut al părinților de a se adresa cu astfel de întrebări către învățatori, ci este chiar o datorință sfântă a lor, și învățătorul consciu de cliemarea sa nici nu va rămâné dator cu răspunsul, chiar decă întrebările îi vor fi adresate prin graiul unei mame cam vorbărete, care nu mai dă de capétul vorbirei sale.

Învățătorul va distribui pentru înlesnire școlarilor în fiesce-care an de doué ori conduite, care trebuiesc subscrise de părinți, er' decă obvin casta extraordinare, nu va pregeta a încunosciița în scris despre cele petrecute pe părinți sêu pe substitutorii lor, ca pe nisce colegi ai sêi în cestiunea educațiunei, și vedënd necesitatea, nu va cruța timp și ostencilă, ci va cerceta personal pe părinți acasă spre a se puté înțelege cu ei verbal asupra copiilor. Învățătorul nu arare-ori va cere și va trebui să ceră ajutorul și conlucrarea casei părintesci, decă ostencilile sale ferbinti n'au fost încoronate de succes, și decă scala măsurilor sale educative a fost eshauriată. —

Premitem, firesce, că familia nu este decădută spiritua-

licesce și moralicesce, și că ea este demnă și capabilă de comunicare cu învățătorul, și acesta nu se vede necesitat a combate influințele casei părintești asupra copilului, ca pe un lucru înveninător.

Prin *conduite* nu vom numai să mărim interesul școlarilor față de învățământ, ci înainte de toate vom să introducem și o reciprocitate între școală și familie.

Unii pedagogi combat, ce e drept, distribuirea de conduite, din motivul, că ele atîta prea tare ambițiunea școlarilor și se pot comite nedreptăți față de școlarii mai slabi. Dăcă pôte obveni acest cas, atunci se face abus de mijlocul de educațiune, despre care e vorba; din împrejurarea acêsta însă mi urmăză, că trebuie să delăturăm acest mijloc de educațiune. Învățătorul pôte de sigur să întocmescă și să întrebuinteze conduitele astfel, încât să provôce în elevi numai simțul de onóre și o năstăință nobilă spre înaintare, ér' nici de cum ambițiune desartă; totodată umanitatea lui va sci să apere pe elevii mai debili de o clasificare prea aspră. —

Spre a delătura temerile amintite mai înainte, conduitele să nu se cetescă în public, ci prin ele să se urmărescă numai scopul principal, adică: a da părinților și tutorilor deslușirile necesare despre copii și pupili lor. —

Un alt mijloc pentru a provôca o legătură mai intimă între casa părintescă și școală, este cercetarea școlei din partea părinților cu ocaziunea *esamenelor publice* și la alte ocașii. Scim bine, ce obiecțiuni pedagogice se ridică contra esamenelor publice. Dăcă însă esamenele sînt întocmite bine, și nu sînt alt-ceva decăt numai o reproducere scurtă și onestă a materialului de învățământ pertractat în decursul anului, dăcă temele de examen nu se fac cunoscuté învățătorului mai înainte și dăcă examenul nu este numai o declamare de roluri studiate de cătră copii anume spre acest scop, — atunci credem, că esamenele publice sînt un însemnat factor în viața școlară, și numai cu greū ne vom puté lipsi de ele.

Esamenele sînt pentru învățător și școlari nu numai o împintinare, ci sînt totodată un seceriș, o remuneratiune. Ele formeză o punte de trecere preste abisul, ce desparte una de alta casa părintescă și școla.

Pentru scopul nostru însă nu este suficient, ca părinții

să cerceteze școala numai la examenele publice anuale. Unui învățător conștient de chemarea sa îi va face plăcere, decât activitatea sa educativă, ce o dezvoltă în liniște, în ascuns, va fi urmărită și altă dată, cât mai des, din partea acelor persoane, care sunt mai competente și mai aplicate a o aprecia și recunoaște, din partea părinților copiilor.

Învățătorul va concede așa-dară părinților să ospiteze la prelegeri, ba îi va și invita să ospiteze. Să nu se temă, că se va aduna public prea numeros, ca la un ospet s'eu altă petrecere; amicii școlii se vor înfățișa la început în odaia prăfășă și neprietinșă de prelegeri numai în mod sporadic, fiind-că mulți dintre ei vor fi ocupați în decursul școlii cu lucrări aparținătoare chemării lor, er' alții au să se lupte diluic pentru subsistență cu multe neazuri și neajunsuri, și astfel abia vor pute dispune de câte-va minute, care să le folosească în favorul copiilor lor. *Prezum staū unele biserică deschise fiindă întrăgă pentru a puté fi cercetate din partea credincioșilor, tot astfel să fie deschisă și școala pentru părinții copiilor și în genere pentru amicii ei.*

Firește, că acesta se pôte face numai intru cât conced localitățile școlare și nu se conturbă cursul regulat al instrucțiunei.

Pentru-ca ospetii să nu cerceteze școala în decursul anului întreg, și ca să pôtă observa rezultatele, la care a ajuns școala, credem, că ar fi de recomandat a se pune la dispoziția salele de prelegere spre a fi cercetate din partea părinților și a amicilor școlii *în cele din urmă săptămâni ale anului școlastic*, după-ce școala a fost cercetată din partea dirigentului său inspectorului școlar. Intocmirea acesta se observă în Austria și în unele părți ale Germaniei.

Să înțelege de sine, că ospitanții n'au să conturbe intru nimic instrucțiunea, s'eu să se amestece în decursul ei: observările, ce pôte le-ar avé de făcut, să le reserve până după finitul instrucțiunei. Pe învățător îl va interesa și va trebui să'l intereseze tot-déuna, ce părere și-a format ospitanții, fie ei chiar și nisce omem neinițiați în ale școlii, nisce omeni numai cu minte naturală; îl va interesa să afe, ce părere și-au făcut ei despre instrucțiunea sa, despre tractarea sa cu elevii, despre disciplina, ce se observă în clasă, despre metoda și manierele sale. Învățătorul va cerceta părerile ospetilor săi, și pe cele mai bune din ele le va pas-

tra. Părinții, cari stau în legătură strânsă cu copiii, cari cunosc toată ființa și aplicările lor, și observa progresul ce-l fac ei zilnic, pot da învățătorului unele îndrumări prețioase pentru promovarea educației. În conversațiunile, ce se vor naște între părinți și învățător, acestuia i se dă ocaziune de a arunca unele seminte pedagogice în inimile primitoare ale părinților și a statorni unele învățături și unele puncte de mănecare pentru lucrarea lor educativă de acasă. Partea cea mai bună însă, ce ar rezulta din această întocmire, este, *că școala și ar câștiga stimă și încredere, și ar ocupa un teren mai mare în viața poporului.*

Dacă părinții vor cerceta școala în modul indicat mai sus, esamenalele publice sînt prin această mai mult decît substituite.

Mai departe: La toate actele școlare mai însemnate, fie școala îmbrăcată în haină sărbătorască, sînt numai într'o haină de toate zilele: la festivitățile școlare, la jubileul sînt depărtarea vre unui învățător mai bătrîn, precum și la introducerea învățătorilor noi, la sărbătorile școlare patriotice, etc. să se invite totdeauna familiile. Chiar și numai prin disertațiunile și convorbirile pedagogice, ce se țin la astfel de ocaziuni, primesc auditorii un îndemn pedagogic și noțiuni mai corecte despre educație și despre ființa școlii: își însușesc simț și pricepere în materiile de educație, o comoră de observațiuni și adevăruri pedagogice generale și speciale, și ceea ce este tot atît de însemnat, sînt pînă și mai însemnat, *se deșteaptă în cei laici interes față de școală, și inimile lor vor fi câștigate pentru cauza școlară.* Astfel se vor deschide mai ușor mâinile și pungile capilor de familie pentru școală și învățător, un lucru, care pentru înființarea de școli bune este neîncunjurat de lipsă.

Mai ușor putem ajunge la scopul propus, de a provoca o legătură intimă între școală și familie, decît învățătorii adună pe părinții copiilor în jurul lor *în reuniuni de educație sînt în adunări ale părinților, cari au copil de școală,* — după cum se face această cu bun succes în Elveția și în Germania sudică, sînt pe terenul educației fröbeliane, în grădinele de copii*) — și decît în astfel de adunări fac

*) În timpul din urmă s'au introdus aceste salutare întruniri și la compatrioții noștri Sași. Așa d. v. în Brașov prin inițiativa energicului și eruditului paroh Fr. Obert. Red.

(învătătorii) raporte despre activitatea lor pe terenul educației, decă clarifică pe părinți despre însemnătatea chierării lor învățătoresci și despre întocmirile mai noue școlare, decă țin prelegeri și disertațiuni despre întrebările mai ponderose pedagogice, și decă discută dimpreună cu părinții asupra acestor întrebări și le dau ocaziune părinților (nu numai bărbaților, ci eventual și mamelor) a'și arăta și ei observările lor cu privire la dezvoltarea spirituală și corporală a copiilor de școlă, la lucrările de acasă, la terminul de școlă, la purtarea elevilor acasă și pe stradă, și cu privire la alte lucruri, care interesază deopotrivă pe părinți și pe învățători.

Având învățătorii și legături *sociale* cu părinții copiilor, legăturile acestea vor fi nu numai în favorul școlii, ci va contribui în genere la înălțarea și nobilitarea vieții poporului.

Tot în direcțiunea acesta pot lucra învățătorii și în *foile politice și beletristice*, și pot contribui la promovarea intereselor școlii.

Decă se pune școlă în astfel de legături cu familia, părinții pot fi făcuți atenți și pot fi deprinși să îndeplinescă condițiunile, fără de care învățătorul nu poate lucra cu succes, anume ca ei să sprijinescă și să întregescă lucrarea învățătorului. Așa d. e. decă copiii sufer de rele spirituale și morale, părinții să se adreseze cu inima deschisă către învățător, și să'i cêră sfatul sêu, după cum obicinuesc a consulta pe medic, când copiii au defecte corporale. Părinții nici odată să nu acopere și să nu cocoloșescă greselile și pécatele ascunse ale copiilor, ci să le descopere învățătorilor, fără a fi provocați.

Mai departe învățătorul să caute a îndupleca pe părinți ca să îndemne și să silescă pe copiii lor a'și îndeplini cu scumpătate datorințele față de școlă, d. e. să se presinte în școlă totdeauna punctual, regulat și curăț, — să controleze, decă 'și fac copiii cum se cuvine lucrările de acasă, ș. a.

Familia trebuie să cultive însușirile sufletesci și virtuțile, pe care școlă nu le poate cultiva în mod așa de lesnicios. În familia trebuie să domnescă un spirit bun, un spirit de iubire, de pace, de liniște și de onestitate: tata, mama și frații trebuie să fie însuflețiți de aceleași simțăminte. —

Numai dacă școlă și familia lucră mai mulți ani împreună după un plan hotărât și armonic, pot produce impresiuni morale statornice în inimile tinerimei și pot ajunge la rezultate eficace și bune. Influințele și acțiunile singuraticе, fragmentare, fără de nici un plan, întrerupte, momentane și temporale vor avé puține rezultate în educațiune. Numai sémănăturile continuate timp îndelungat și după un plan bine precisat pot produce recolte bogate. *Adevărata putere educativă se bazează pe o acțiune concentrată, ce se exercită din toate părțile asupra elevului.* De aceea trebuie să existe o legătură intimă între școlă și familia.

Gheorghe Asachi.

În prima Martie a. e. s'au împlinit o sută de ani dela nașterea unuia din cei mai însemnați bărbați ai poporului nostru, dela nașterea aceluia, care în jumătatea primă a acestui véc a jucat în Moldova rolul, pe care l'a avut în Muntenia nemuritorul I. Eliade Rădulescu. Bărbatul acesta meritat a fost neobositul *Gheorghe Asachi*, care afară de activitatea sa pe alte terene ale vieții publice romănescе, a dezvoltat un zel deosebit și pe terenul școlar, așa încât Moldovenii au a-și mulțami lui în prima liniă înființarea celor mai însemnate institute de învățământ, ce se ridicară în țera lor în cele dintâiu decenii ale vécului de față.

Cuvine-se așa-dară, ca fiecare Român bine simțitor, și în deosebi fiecare învățător român, să cunoască viața acestui vrednic bărbat, și astfel credem, că nu ni se va lua în nume de rău, dacă vom reproduce după „Revista nouă“ din Bucuresei următoarea schiță biografică subscrisă de pseudonimul *Minuzio*, în care se arată pe scurt faptele nemuritorului bărbat, despre care e vorba. —

În umilită și durerosă stare ne-a găsit începutul acestui véc. Cu greu s'ar puté esagera descurajarea, sărăcia fizică și intelectuală, în care printr'un șir de împrejurări nenorocite se nămolise némul romănesc.

Sunt semne, după care se pôte cunoșce încă, cât de mult ne resimțim și astăzi de suferințele acelei vremi, și cât de adâne și de crud a fost isbită vitalitatea acestui popor jăfuit, desprețuit și surghiunit din patria lui sufletescă, timp lung de o sută de ani, în cari n'a avut nici școli, nici biserică, nici legi să'l ocrotescă, nici donn pământén, cu milă și cu dragoste de țera.

Și e în împrejurări de acestea un fel de sete a timpului de

aşa numiţi ōmenī mari. Viaţa lor lasă o dungă de o neştērsă lumină peste întunerecul epocii, în care au muncit, şi nu e de loc nefiresc, decât în mēsură relativă a lucrurilor, entuziasmul general esagerēzā întru cât-va înseamnăteea şi meritele acestor preţioşi muncitori.

Aşa, pe vremuri nespūs de grele, în dorul şi aşteptarea tuturor Romānilor, apare interesanta figură a lui Gheorghe Asachi, care alături cu Mitropolitul Veniamin Costachi pregătesce în Moldova epoca deşteptării nōstre, începută tot pe atunci în Muntenia de Gheorghe Lazar şi de Iōn Eliade.

Gheorghe Asachi s'a născut la 1788, luna Martie 1, în Hertza, tērguşor în judeţul Dorohoiū. Familia lui era din Basarabia, şi se aşedase în Moldova pe la jumătatea secolului trecut. Tatăl sēu, Leon Asachi, era un preot instruit şi un bun patriot. Acesta, după mōrtea soţiei sale, se călugări. Când cei doi copii ai sēi, Gheorghe şi Petru, se făcură de şcolă, pentru că la noi (în Moldova şi Muntenia) nu erau şcoli*), îi luă şi se aşedă cu dēnsii la Lemberg. —

La 1805, Gheorghe Asachi, în vērstă de 17 ani, a isprăvit cursul studiilor clasice dela academia din Craeovia.

Îdar în tot timpul învăţaturii sale s'a aplicat cu deosebire la studiul matematicelor (inginerie şi arhitectură).

Reîntors în ţeră (1805), debută în specialitatea sa de arhitect prin întocmirea unui plan, după care s'au zidit în Iaşi casele principesei Elena Sturza Păstrăvėnu. — Dar în acelaşi an, pentru motive de sănėtate, trebui să plece la Viena. Timp de patru ani, cât a stat acolo, el s'a îndeletnicit cu studiul matematicelor înalte şi al picturēi.

În vremea acēsta Moldova era ocupată de armate rusesēi. Gheorghe Asachi se duse la Roma. Acolo se ocupă cu studiul arhilogiei şi literaturēi italiene şi cu învăţământul clasic. Acolo işi publică cele dintâi poesii ale sale: „La Tibru“, „La Italia“, şi altele, a căror valōre literară e cu totul departe de a ne da o drēptă mēsură despre meritele lui Asachi.

În anul 1812 se întōrce în ţeră. Aici era domn Scarlat Calimah. Tōte dregătoriile ţerei în mânilor Fanarioşilor. Poporul — incult, sērăcit, robii şi descurajat. Asachi intra în nenorocita lui patrie plin de iluzii. În Mitropolitul Veniamin Costachi găsi un protector preţios şi un luminat tovarăş. Erau multe de făcut. Era vorba de a reînsufleţi, de a readuce la viaţă un popor aproape per-

*) O singură şcolă era în Iaşi, şi acēsta grecească.

dut. Asachi se aşternă pe lucru cu tot focul şi entuziasmul tinereţei lui, cu toată vigorea şi dorul de a munci a unui om de elită.

La 1813 începe în Iaşi un curs de inginerie. Cincii ani de a rândul el întocmea în limba română, spre mirarea tuturor, tractate de Aritmetică, Algebră, Geometrie, Trigonometrie şi Geodesie practică.

La 1817 organisează un început de teatru în casele hatmanului Costachi Ghica. El angajă cu propria sa cheltuieală un pictor de decoruri şi un maşinist. - Serise o piesă: „Păstorita Carpaţilor.“

Actorii erau fiii şi fiicele boerilor mari de pe-atunci.

Lumea inteligentă, cu Mitropolitul Veniamin în frunte, venia ca la o adevărată minune şi asculta cu laerămile în ochi durerile trăite şi fericirile visate, pentru prima dată spusese aşa de frumos, într-o limbă, care le era aşa de dragă.

E un moment solemn acesta în istoria deşteptării noastre. — Erau cele dintâi bătăi de aripi ale unui suflet mare, scăpat dintr-o lungă robie, lacom de viaţă şi doritor de lumină! . . .

De aci încolo spoliata şi violenţile dascălilor greci nu mai au nici o căutare.

Dar ne lipsiau profesorii. Asachi se duse în Ardél. Acolo făcui cunoştinţa câtor-va Români inteligenţi şi culţi. De-acolo aduse în Iaşi câţiva profesori, între cari pe Vasile Fabian şi pe Vasile Pop, cari au ajutat mult pe Asachi, ca profesori şi ca amici, în binefăcătorea, spornica şi neobosita lui muncă.

La 1821 vin turburările zaverii. Totă munca e întreruptă. Totă ţera e în jaf. La 1822 lucrurile se liniştesc, şi Românii se bucură de fericirea de a ave domni pământeni în ţera lor: Grigore Ghica în România şi Ión Sturza în Moldova.

Centrul politicei în timpul acesta era la Viena. Moldova trebuia să-şi aibă acolo un reprezentant. Ión Sturza trimite pe Gheorghe Asachi. Dar după cincii ani el renunţă la această onoare, şi se întorce în ţeră, unde avea atât de mult de lucru. Cu o stăruinţă ne mai vădută până atunci, isbutesce a înfiinţa în casele de la Sf. Trei-Erarchi o şcolă primară, una normală şi un gimnasiu.

În anul acesta, 1828, Asachi este numit referendar, seă cum s'ar dice azi, inspector general al şcolilor, post, în care lucrăză c'o dragoste şi c'o energie rară până la 1849, când schimbându-se vechea organizare, se întiinteză Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii.

Sub fericita sa administrare lumina străbate în toate oraşele Moldovii. La 1835 sub Mihail Sturza se inaugureză Academia Mihailăniă din Iaşi.

Tot prin stăruințele lui Asachi se înființază în anul 1841 școala de arte din Iași. Tinerii inteligenți încep a fi trimiși la învățătură în străinătate. Cultura apăsătoare se lățește din zi în zi mai mult.

Și până la moarte Asachi n'a avut dor și grijă mai neadormită decât înmulțirea și îmbunătățirea școlilor românești. Influența lui, funcțiunile, ce i s'au încredințat în deosebite rânduri, prietenia cu Vodă, toate la el erau supuse acestei cauze mari și sfinte, — așa că a scris pe larg viața lui, este a face istoria școlilor noastre timp de o jumătate de secol.

Cu cheltuiea lui adusese o tipografie cu litere latine și ridicase o fabrică de hârtie la Petrodava.

La 1 Iunie 1829 a scos cea dintâi gazetă românească (în Moldova) „Albina română,” care a ținut 38 de ani, până la cenzură. —

Forțe harnice om a fost Asachi, și trebuie să fi avut o rară înlesnire de a concepe și de a așterne pe hârtie, căci din gona vieții lui lăsă aproape o bibliotecă, din ce a scris și din ce a tradus el.

Poesii, nuvele istorice, balade, fabule, tablouri istorice, piese de teatru, călindare, cărți de știință, cosmografie, matematici... rămâi nimit, când cugeti la câte a scris omul acesta, a cărui muncă de uriaș umple mai bine de o jumătate de secol. Acei, cari l'au cunoscut de aproape, și mai trăiesc, povestesc cu multă evlavie faptele frumoase ale acestui suflet mare și desinteresat, pe care nici intrigile oamenilor pătimăși, nici miile de greutăți ale acelor vremuri nu l'au abătut o clipelă din mersul lui liniștit și stăruitor, și din jertfirea lui de sfânt pentru deșteptarea și fericirea acestui popor.

În vârstă de 81 de ani, Gheorghe Asachi moră la Iași, în anul 1869.

Roșcata.

Traducere.

Este o zi caldă de primăvară. Mugurii și frunzele fragede lucesc ca smaragdul la lumina mândră a soarelui. Tot este vesel. Frumosele vioarele și ochii păsăruiciei, care se iviră peste noapte, acun împodobesc marginile pârâiașului, și pare că s'au șoptesc miile de lucruri frumoase. Totă natura se schimbă, o mare de lumină și de căldură se împrășteie peste tot locul, fiecare unghișu este luminat.

Numai două puncte sînt întunecose în tabloul cel vesel. Două puncte, în care nici rațele sôrelui nu pot pătrunde, și este foarte trist, ca acele puncte să fie tocmai ochii din frumoasa față a unui copil.

Pe o bancă mică de dinaintea casei sêde un băiat de vr'o șese ani cu ochii țintiți la luminosul sôrc de de-asupra capului sêu. Ochii sêi însă nu clilesc. El nu vede lumina cea intensivă; simte numai căldura binefăcătoare. Nici frumșetea naturii împrejmuitoare, împodobite sêrbătorește cu miile de florițele și cu alte lucruri gingașe și minunate nu sê reflectează în ochii lui vineți. Maică-sa i-a pus dinainte o mēsută, pe care sînt grămădite felurite jucării: petricele mai mari și mai mici, căsuțe, și soldați ciopliți din lemn, toate acestea pentru ca sêrmanului copil să-î treacă timpul mai ușor. Sê și încercă el în vr'o câte-va rënduri, să sê jôce cu ele, dară nu scia, ce să începă cu toate acele lucruri pentru el neînțelese. De-odată sê aud voci voioșe de copil. O mulțime de băieți tree pe dinaintea lui, strigând din rêsputeri și jucându-sê un joc cât sê pôte de vesel. Cel mai mic dintre ei are o dobă mare, în care bate din rêsputeri.

„Nu vrêi să te joci și tu cu noi?” îl întrebă un băiețel.

În locul celui întreatat rêsunde altul cu un suris batjocoritor: „Lasă-l în pace; el nu vede, și soldați orbi nu ne trebuie!”

După aceste cuvinte copiii tree mai departe, și micul Ionel rêmâne érašî singur ca mai înainte.

Mult sê mai gîndesc el, ôre ce joc sê jôcă copiii cialali? De ce nu voiesc ei să-l ia și pe el la joc? Cum de sê pot ei juca, fără ca să fie conduși și sprîjiniți de cine va, pe când el are poruncă strictă, să nu cum-va să sê acôle de pe banca lui cea mică! Ce va fi însemnând ôre, când îi spune unul și altul, că el nu vede? Pôte că este prea mic pentru acésta, și când va puté și el vedé?

Pe când își frămêntă el înzadar creierii, ea să deslege întrebările, ce și le puse, sê simte deodată atins ușor pe mână.

Este o copilă cu îmbrăcămîntea sêracă, pôte cu vre-o jumătate de an, sêu chiar cu un an întreg, mai mică decăt el. Ea a venit de vr'o câte-va minute pe lângă colțul casei și s'a oprit cu sfîlă în apropierea lui. Copila cea mică nu este de loc frumoasă; ea are pêrul roșu, și fața ei este acoperită cu pistrui; trăsurile feței însă sînt de tot simpatice, și privirea sfîciosă din ochii ei verdui este cât sê pôte de blădină. În cîntătura ei blădină ea pare că așteptă dela accia, pe care îi priveace, puțină milă și compătîmire.

Copila se plecă acum la micul Ionel și-l apucă de mână.

Ca toți orbii, având simțirea foarte dezvoltată, el recunoștea îndată pe mica Lincuța, tovarășa lui de joc, cu care își petrece în fiocare zi. Abia răspunde însă la prietinoasa ei salutare, și nici că-î trece prin gând să-î facă loc pe bancă, lângă el.

Ea se aședă pe pământul gol lângă masă, și se silește să facă puțină regulă între jucăriile lui. Ea știe prea bine ca și ceilalți copii, că micul Ionel este orb, dar totdeuna a căutat să încunjure lucrul acesta, ca astfel să nu-î dea a înțelege nenorocirea lui; și cu toate acestea ea se pricepe a se juca cu el foarte bine.

„Acesta este un om,” dice ea, dându-i un soldat de lemn în mână; „acestea sunt picioarele, aci este o mână — cealaltă s'a rupt — și aci de-asupra e capul.”

„Dară capul este ascuțit,” răspunde copilul, pipăind după mâna Lincuței; „nu-î așa, că e nasul?”

„Nu; acesta este coiful, căci este un soldat!”

„Este frumos a fi soldat?”

„Asta nu o știu. — Numai oamenii mari sunt soldați.”

„Dară Alecsandru și Bujor nu sunt oameni mari, și cu toate acestea spuncați, că sunt soldați.”

„A! ei se jucău numai! Alecsandru este cu mult mai mic decât tine.”

„Vrêu să mă joc și eu de-a soldații! De ce nu mă lasă și pe mine?”

Lincuța se gândește puțin, și pe urmă dice decisă, ca și când ar fi pe deplin convinsă despre ceea-ce spune: „De aceea, că se bat și se lovesc, de îi dore, și pentru-că este un joc numai pentru copiii neascultători!”

Micul Ionel nu răspunde nimic, dară nici nu mai urmărește cu interes vorbele ei. Ea formeză cu dibăcie din petricele un turn, și apucându-i mâna, îl face să pipăie șubreda clădire.

Cu o mișcare nerăbdătoare dărimă el fără milă totă munca bietei copile, și cu lacrămile în ochi dice cu arțag: „Nu vrêu turn; vrêu să mă joc de-a soldații! Nu'mi pasă și decă mă voi lovi!”

Mica Lincuța face o față cam tristă, vădându-și dărimată clădirea, la care lucrase cu atâta răbdare; iute însă îi trece necazul, și acum sufletul ei pare-că voiește să ia o hotărîre.

De-odată se scólă, dă mâna micului ei prietin, și dice: „Vino; ne vom juca și noi de-a soldații. Dară trebuie să mă ascuți și să nu fugi de lângă mine, căci decă te vei depărta, te poți lovi, și maică-ta ne va înfrunta!”

El în urmăză, și pornind amândoi spre livadea din apropiere. Tot nu se poate reține de a întreba: „Toți copiii trebuie să se țină de mână, când se jăcă de a soldații?”

Și éráși Lincuța trebuie să'î spună un neadevăr.

Ajungând în livade, copilul o întreabă: „Spune'mi, ce fac soldații?”

Mintea cea ageră a Lincuței n'o dă de rușine nici acum. Ea vede la marginea bălții din apropiere o ramură de salcie, tocmai bună de a o întrebuința ca armă pentru micul Ionel. Inșă ea nu poate duce pe copilul cel orb până la marginea bălții, și nu'î rămâne alta de făcut, decât să'l lase pentru vre-o câte-va momente singur, dicându-i: „Îți voi aduce o sabie mare și frumoasă, dragul meu Ionel întocmai ca a soldaților, decât mă vei asculta și vei rămâne aci, în locul acesta. Să nu cum-va să te duci de aci; eu mă întorc numai decât!” Iute se și îndreptă spre ramura de salcie, și micul Ionel rămâne singur.

De-odată aude băiatul éráși strigătele copiilor urmate de sunetul tobei, și la auđul glasurilor vesele pare că începe a'î furnica prin trup.

„Nu, cu băieții trebuie să fie jocul mai frumos, decât cu Lincuța!” își gândesc el, și fără să se mai cugete, începe să alerge, cât poate, spre locul, de unde se aud glasurile.

Cu gróză vede Lincuța fuga prietinelui ei, și adunându-și toate puterile, începe să fugă după el, strigându-i să se opréscă. „Ionel! dragul meu Ionel! Opresce-te! — Am să'ți dau un lucru de tot frumos! — Ionel! ascultă-mă, te rog!”

Dară el nu se opresce, și cu cât simte, că Lincuța se apropie mai tare de el, cu atât alérgă mai tare. Despre pėrul, care este în mijlocul liveđii, el nu știe nimica, și în fuga lui cea repede se lovesce de el așa de tare, încât cade numai din cât cu față plină de sânge pe érbă. Vre-o câte-va momente rămâne nemışcat și fără simțire.

Lacrimi amare curg acum din ochii Lincuței, și cu cuvinte blănde caută ea să'l mângăie, ștergėndu-i lin cu șorțul sângele de pe față.

De-odată simte, că o smuceșce cine-va de pėr, și o ridică cu putere în sus

„Ér' ai venit să faci răutăți, fiindă păcătósă?” aude ea strigând cine-va, și trupșorul ei e hălțănat și împins în toate părțile. „Nu poți să'mi lași odată în pace copilul, roșcată urită ce ești!”

Tăcută suferă micuța toate ocările și lovirile, pe care nu le primesce acum mai întâiu și mai întâiu dela mama micului ei prietin. Nici un cuvânt, prin care să-și ceară ertare, s'en să arête, cum s'a'u petrecut lucrurile, nu ese din gura ei. Cu ochii țintiți se uită la băiat, care, de-abia acum se ridică, și viindu-și în fire și simțind durerea, începe să plângă.

Acum mamă-sa îl ia în brațe și pornesce cu el spre casă, eră copila îi urmăresee în ore-care depărtare plângend, și simte fiori în tot trupul, când femeia necăjită se întorce încă odată din pragul ușii cătră ea, ș'o amenință cu pumnul.

După câte-va césuri însă, pe când micul Ionel sta cu fruntea legată pe banca de dinaintea casei, „roșcata“ Lincuța érăși se apropie de el, și începe a-i povestí, silindu-se să-î alunge urtutul și să-î ușureze nóptea amară, în care se afla în mijlocul luminósei țile de vară.

Și așa merg lucrurile țile și săptămâni întregi. Copiul celălți nu voiesc să scie nimic în jocurile lor nici de „roșcata“ Lincuța, nici de Ionel cel orb. Nu e mirare, decă părăsiții copii se alipesc tot mai tare unul de altul. Dară alipirea copilei este mai adevérată și mai neinteresată decăt a copilului. Lincuța nu se sperie nici de ocări, nici de bătăi, și adese-orî ea rabdă, fără a dice nici un cuvintel, pedepse aspre pentru greșelile tovarășului s'en.

Intr'o bună dimineță micul Ionel nu se mai arată. El este dus la oraș, ca să'l opereze un oculist renumit, căci tot mai era speranță, că-și va puté căpêta vederea.

Triste și monotone țile sânt acestea pentru sêrmama Lincuța! Privirea ei duiósă nu se pôte despărți de locul, unde petrecuse de atâtea ori cu micul ei prietin. Cu pași și mai sficioși ocolesce ea acuma pe copii, cari nu sciu alt-ceva, decăt s'o batjocoréscă și să ridă de ea. Prin acésta însă pofta de-a o necăji a mișeilor copii se face și mai mare. —

Și iată, érna gerósă a sosit. Pe livadeu, în care se încecase Lincuța să se jôce cu Ionel cel orb de-a soldații, acuma se ridică e gigantică figură de zăpadă.

Mica „roșcată“ a fost bolnavă, și numai după opt țile pôte să éasă pe afară. Pașii ei se îndréptă îndată spre locșorul cunoscut.

Pe livadea acoperită cu zăpadă se bulgăresc o mulțime de băieți. Zărind pe sêrmama Lincuța, unul din ei începe să strige: „Roșcata! roșcata!... Dați în ea, băieți!“ și o plóie de bulgări o copleșesce pe mica fetiță.

Ea se grăbesece să o ia la fugă, dar uitându se în jurul s'en,

de-odată zărește între aceia, cari o atacă cu mai multă plăcere, un mic băiețel, și cum îl vede, scote un țipet vesel:

„Ionel, dragul meu Ionel, te-ai întors?!“ — Uităndu'și de bulgări, ea se îndreptă cu brațele deschise spre el.

Ionel are tocmai pumnii plini cu zăpadă grunjurăsă, și vădând pe copila aproape de el, îi aruncă cu putere grunji de zăpadă în față.

Lincuța rămâne înmărmurită șiși apucă ochii cu mâinile, căci îi luase vederea groznică lovitură.

Un ris general îl răsplătesce pe curajosul băiat, și cu strigăte vesele se împrăstie totă. ceta.

Mica copilă rămâne părăsită în mijlocul livezii. Ea și ține pumnii la ochisorii, și plânge, așa de amar plânge, încât nu'î vine să credi, că lacrimile acestea sunt pricinuite numai de lovitura căpătată.

În dimineața Duminecei viitoare micul Ionel este afară în ușa casei, și cu ochii veseli și luminoși privește în juru-i. Operațiunea a reușit, și acum se poate bucura și el, ca orî și ce muritor, de frumusețea și bogăția lumii acesteia. Stă șiși așteptă prietini. El este gătit în hainele de sărbătoare, și ține în mână sfōra, de care este legată ciōcla lui cea nouă. Lincuța se apropie încă odată sficiōsă de el și'l apucă de mână ca și altă-dată.

El se întorce mănios șiși îndesă mâinile în buzunarele pantonului.

„Ionel, vrēi să ne jucăm ērăși împreună?“ îi dice ea în-cetinel.

Băiatul rētăcios însă nu se mișcă din loc și nu'î dă nici un răspuns.

„Pot să mă pun și eu puțin în ciōcla ta?“ întrebă ea din nou.

Drept răspuns el smucesce așa de tare sfōra, încât îi sare ciōcla cât colo.

În momentul acesta iată că vin doi băieți pe lângă colțul casei, și luând pe Ionel în mijlocul lor, încep a striga: „Roșcata, roșcata! . . . Ce vrea roșcata ēră?“ Ionel se mai întorce de vre-o două orî spre ea, privind-o cu nehotărîre; dară nu apucă bine pe după colțul casei, și începe să strige și el, cât îl ia gura: „Roșcata, roșcata!“ Strigătele se repetēză de mai de multe orî, până ce se perd în depărtare.

De astă-dată Lincuța nu mai plânge, ci se depărtēză încet și cu capul plecat. De aci înainte n'aven de ce s'o mai batjocorēscă Ionel, căci ea nu'l mai supēra cu dragostea ei copilăreșcă.

Cu toate că Lincuța are față așa de blândă și ochi atât de duioși, ea tot a rămas de batjocura fetelor și a băieților, și între cei dintâi chinători ai ei se află tot-deuna de bună seamă și Ionel. Pare că aducerea aminte de prietenia lor din timpul, când era orb, a dispărut cu totul din inima lui, sevă că i-ar fi rușine, că în acel timp a avut de tovarășe tocmai pe copila cea mai urită și mai desprețuită.

Ori unde s'ar întâlni unul cu altul și ar fi de față și alți copii, ea este sigură, că prietenul de odinioară trebuie să-i facă vre o poznă. Dăcă din întâmplare se întâlnește și sînt numai singuri, el trece pe lângă ea cu o privire provocătoare, și nu-i vorbește nici un cuvânt.

*

Sînt patru ani acum, de cînd merg amîndoi la școală. Lincuța este de omenie, liniștită și silitore. Ionel este neastempărat și mișel, așa că învățătorul trebuie să se plîngă de mai de multe ori împotriva lui. Dintr'odată însă purtarea lui față de fetița cea roșcată se schimbă cu totul.

Intr'una din lecții învățătorul le vorbește școlarilor săi despre recunoștință, și la sfîrșitul vorbirii sale din întâmplare îi pune lui Ionel întrebarea: „Cum ai fi tu, dragul meu, dăcă față cu aceia, cari în timp de necaz s'ar fi purtat cu iubire față de tine și ți-ar fi făcut bine, te-ai arăta aspru și mîndru, și nu ți-ai mai aduce aminte de binefacerile primite?” Ionel se făcu roșu ca rucul; cu toate acestea el se uită țintă în ochii învățătorului, și cu glas hotărît și aprôpe prea puternic rîspunse: „Ași fi băiat rău și nerecunoșcător, d-le învățător!” . . . Și din ziua aceea el nu mai făcu nici un rău sêrmanei copile.

De aci înainte el se ferește de dînsa și mai tare ea pînă acum. Cînd o vede apropiindu-se de el, o ocolesc pe departe, și dăcă cu toate acestea, nebăzînd de seamă venirea ei, se întîlnesc amîndoi în cale, el plîcă ochii la pămînt și pornesc în fuga mare, ea și cînd l'ar lua cine-va de dîndăret.

Veni însă o zi, cînd lucrurile se petrecură cu totul altfel.

Judele satului are un căne mare, pe care de obicei îl ține în lanț și numai din cînd în cînd îi dă drumul, ea să se mai miște puțin și să adune ciolanele de prin curte. Dăcă e lăsat în pace, cănele nu face nimînuî nici un rău; dăcă însă e atăcut, schimbă și el prietnia. Mișelii de copii nu pot să trecă pe dinaintea porții judelei și să nu-l necăjescă pe bietul Ursei. —

Unul gădilă cu o nua pe cănele tologit la sôre, altul îl lovesce cu o pētră și altul îl nēcăjese într'alt chip.

Și astăđi după eșirea din școlă o cētă de copîi rēu ereseuși sē apropie de Urseiă și'l jidărese în tot chipul, fără să le pese ceva de mărăitul lui.

Cănele rabdă, cât rabdă, până ce sē ridică dintr'odată în picioare și sē repede la unul din copîi. Intrēga cētă începe a țipa, și sē risipește în tôte părțile.

Dară cănele nēcăjit nu sē mulțămese numai cu atât. Incurajat de primul succes, el voiesce să pedepsescă pe unul din mișei, cari nu'l dau pace, și astfel sē repede în fuga mare după ei și sē aruncă cu tōtă puterea asupra copilei cu pērul roșu, care mergea liniștită pe drum înainte, netemēdu-sē întru nimic de animalul, căruia nu-i făcuse nici cel mai mic rēu. Cănele nēcăjit îi apucă cu dinții vestmētul, care sē rupe în bucăți, și cine scie, că s'ar fi mai întēplat cu binia copilă, dēcă o mână puternică nu l'ar fi apucat pe Urseiă de gât și alta nu l'ar fi lovit fără de milă în bot.

Cănele începe a sē chilălăi de durere; el lasă pe copila și sē aruncă infuriat asupra lui Ionel, care la timp potrivit venise în ajutorul prietinei sale de odinioră. Băiatul este trântit la pământ; cănele îl mușcă de câte-va ori de braț. Dar curajosul copil nu sē lasă; el sē ridică crăși, și'l indeseșce pe Urseiă așa de tare cu pumnii, încât cănele începe a sē cheuna din nou, și sē întorce ploștit în curtea stăpânului sēn.

Ionel începe a sē scutura de praf. Zăbunul îi este rupt în mai multe locuri și mână drēptă a lui este plină de sânge.

Lincuța, albă ca pāretele, stă înmărmurită lângă stoborul, de care sē lipise de frica cănelui, și'l privește cu ochi înspăimēnțați pe curajosul copil, fără a putē să rostescă o singură vorbă.

El însă își netezese cu mâna stēngă pērul adus în neorēnduială, s'apropie de dēnsa, și roșu de rușine îi dīce: „Nu fi supērâtă pe mine, Lincuțo, că am fost om așa de rēu și așa de nimica! . . . Dēcă va voi să'ți facă cine-va vr'un rēu, chiamă-mē numai pe mine, și dēcă vrēi tu, de aici înainte să ne jucăm împreună în fiecare ăi.”

Cuvintele acestea le rostese el cât sē pōte de repede, și fără să-i dea vreme copilei să-i rēspundă, cu tōtă durerea, ce o simte la mână, el pornese tot o fugă spre casă, fără să sē gândescă la pedōpsa, ce pōte să'l aștepte, și întocmai ca și când ar fi făcut o biruință, scōte un vesel strigăt de „hurra!”

C.

Bibliografie.

Indreptar teoretic și practic pentru învățământul intuitiv, în folosul elevilor normali (preparandiali), a învățătorilor și a altor bărbați de școală. de *V. Gr. Borgovan* profesor preparandial. Gherla 1885. Imprim. „Aurora.” Prețul unui exemplar 1 fl. 80 cr. v. a. — Lucrarea acésta a d-lui V. Gr. Borgovan a fost favorabil apreciată din partea preseii și totodată s'a constatat din partea mai multor bărbați de școală, cari nă folosit-o cu indreptar la instrucțiunea din clasele elementare, ca o carte în adevăr folositore. O recomandăm și noi atențiunei rațiilor învățătorii.

Almanachul societății academice social-literare „România-Jună.” II. Viena, 1888. Tip. I. B. Wallishausser. — Ca și în anul 1883 societatea universitarilor noștri din Viena, voind a face o colecțiune de lucrări bune romănesce și prin acésta a'și mări în cât-va fondul, din care s'e sustine cabinetul s'ou de lectură, a rugat pe mai mulți dintre scriitorii noștri mai cunoscuți, ca să contribuie cu câte ceva la alcătuirea unui nou almanach. Rugarea membrilor „Romăniei-Jună” nu a fost trecută cu vederea din partea aceloră, cărora li s'a adresat, și astfel numele mai multora din autorii noștri cei mai distinși ilustréză almanachul, despre care e vorba. — În fruntea deosebitelor lucrări întâlnim novela: „Scăpată de suferință”, de *Carmen Sylva*; apoi urméză actul cel nou din „Ovidiu” de *V. Alecsandri*; două poesii de *Eminescu*; un interesant articol filosofic, intitulat „Din experiență”, de *T. Maiorescu*; „Consciința națională” de *A. Mocsonyi*; „Educațiunea națională” de *I. Popescu*; drăgălașa novelă „Bobocel” de *I. Slavic*; „Despre elementele chimice” de *N. Teclu*; „Intelectualitatea ca notă esențială a plăcerii estetice și morale” de *St. Veloran*; „Caracterul lui Stefan cel Mare” de *A. D. Xenopol*, etc. — Pe cetitorii foiei noastre îi va interesa de bună sémă într'un mod deosebit articolul d-lui I. Popescu despre „Educațiunea națională,” în care densusul caută a arăta îndreptățirea și necesitatea educațiunei naționale, și apoi reservele, ce trebuie să le facă Pedagogia la aplicarea principiului național în educațiune. Reproducem din acest articol următorul pasagiū: „Educațiunea națională e justificabilă și s'e prezintă ca necesară chiar și din punctul de vedere al omenimei în general. Căci omenimea, ca atare, nu există decât în deosebitele națiuni genetice, în deosebitele naționalități, acestea fiind tot atâtea tipuri concrete, prin care aceea s'e manifestă în viață și în istorie. De aici însă urméză, că tot ce s'e face pentru cultura ori-cărei naționalități, trebuie să s'e considere ca făcut pentru cultura comunității omenece în general. În adevăr raportul dintre naționalitate și omenime e atât de intim, încât e imposibil, ca caracterul de om, ce are să s'e desvolte într'un individ ore-care, să primescă o desvoltare fără un anumit colorit național: indiviđii, ce aparțin d. e. naționalității noastre, sânt ómenii romăni, și caracterul omenece s'e pôte desvolta în ei în mod firesc numai ca în Romăni. Drept-aceea nici nu s'e pôte cugeta o educațiune pentru omenime, care n'ar fi

în același timp națională. O creștere, o educațiune în sens cosmopolit, care ar avea tendința să facă pe o tinerime să nu aparțină nici unei națiuni, ci omenimei în general. În abstract, e prin urmare o imposibilitate, o utopie. Prin o asemenea educațiune, fără caracter național pronunțat, nu s'ar produce decât caractere omenesci bastarde. Nici o națiune cu conștiința de sine însă nu poate dori, ca să se formeze astfel de caractere în sinul ei. Astfel educațiunea națională ni se prezintă, nu ca o născocire a minții omenesci, nici ca un eflux al așa numitului „sovinism național,” ci ca un postulat basat în ineseși legile firești ale dezvoltării geniului uman. — Nu poate fi deci nici o mirare, decât astăzi se accentuează cu atâta tărie postulatul educațiunii naționale. Secolul nostru se numește nu fără cuvânt secolul culturii și al libertății generale, căci în nici unul mai înainte nu s'a făcut atâta pentru ștergerea privilegiilor, care, ca niște bariere, eschideau partea cea mai mare a omenimei dela cultură și libertate. Acest secol, prin urmare, când și-a impus problema de a face, ca la cultură și libertate să participe fără deosebire toate clasele societății și de asemenea și toate naționalitățile, în interesul rezolvirii a ineseși problemei sale acesteia, trebuie să stăruască a aduce la valoare și educațiunea națională, care este cel mai natural și prin urmare cel mai efectiv mijloc de a înainta cultura singuraticelor națiuni.*

Diverse.

Asiluri de copii. De repetite ori vedim în ziarele noastre, că în cutare și cutare comună s'a întâmplat însemnate nenorociri, din cauză, că copiii au fost lăsați singuri acasă. Ici s'a jucat copiii cu foc și s'a aprins casa peste ei, colo un băiețuș de 3—4 ani a căzut într'un vas mare cu apă și s'a înecat, dincolo s'a întâmplat o altă nenorocire tot atât de mare. Ar fi timpul, ca și la noi să se gândească omenii la introducerea acelor întocmiri în adevăr umanitare, care în străinătate se folosesc de mult și care au scutit viața și sănătatea multor copii. — la introducerea *asilurilor de copii*. În satele agrico'e, unde peste vară omenii sunt ocupați dina întrégă departe de casă, și în orașele, unde părinții sunt angajați ca lucrători la fabrici, ateliere, etc., copiii, cari altfel ar rămâne fără priveghere, s'au fără privegherea *recentă*, ar trebui duși într'o localitate anumită și aici ar pute fi supraveghiați, îngrijiți și conduși de o femeie cu pricepere s'au de o altă persoană potrivită pentru lucrul acesta. Astfel de întocmiri nu ar fi cu neputință de introdus în multe din comunele noastre, și folosul lor de bună seamă n'ar fi de desprețuit. — Să nu treacă cu vederea această costiune col' însărcinați cu luminarea și conducerea poporului!

Modele de lucruri de mână femeesci. La invitarea comitetului „Asociațiunii transilvane” comitetul „Reuniunii femeilor române din Sibiu” face un apel către Românele din întrégă țera, prin care le rogă să adune din ținuturile denselor deosebite modele de lucruri de mână femeesci, esecutate de țerancele noastre

(păsături, cusături, chindisături, etc.), care modele să se folosească la instrucțiunea copiilor din școala civilă, înființată în Sibiiu de „Asociațiunea transilvană.” Modelele se vor trimite la comitetul „Reuniunii femeilor române,” și acelea, care nu vor fi dăruite, se vor trimite înapoi pe spesele „Reuniunii.” — Scopul este foarte salutar, și prin urmare rugăm și noi pe cetitătoarele foii noastre să dea mână de ajutor „Reuniunii” în chestiune.

Convocare. Despărțământul III-lea al „Reuniunii învățătorilor români” gr. or. din districtul X, Brașov își va face *adunarea sa generală* Luni în 18 Aprilie a. c. st. v. în sala școlii capitale gr. or. din Zărnești, anume dela 11 12 a. m. și dela 3 5 ore p. m. La această adunare sînt invitați a lua parte toți onorații membri ai despărțământului, presun și alți amici ai școlii.

Alta invitație afara de aceasta nu se va mai face.

Agende: 1. Deschiderea ședinței prin președinte. 2. Citirea apelului nominal. 3. Debatere asupra temei propuse de On. Comitet central, anume: „Cum să se propună descumul în școala populară?” (partea teoretică și practică). 4. Constituțiunea despărțământului pe noul period de 3 ani conform §-lui 26 din statute. 5. Propunerii eventuale. — Onorații membri, cari voiesc a prelucra tema amintită sub pct. 3 sînt invitați a se însușa la presidiu cu 8 zile mai înainte de termenul fixat pentru ținerea adunării.

Zărnești în Martie 1888.

Vartolomei Bude,
președinte.

Nicolae Pană,
notar.

Cătră cetitori. Retrăgându-ne dela redacțiunea acestei foi, mulțămim din inimă tuturor acelor, cari au binevoit a ne da mîna de ajutor la lucrarea noastră.

Brașov în Martie 1888.

Ioan Popca,
Andrei Bărcănuș.

Posta red. și administrațiunei.

D-lui P. Stefănescu, inv. Rascorul. D-Tale Ți s'a trimis regulat foia de aici și pe al 2-lea semestrul. însă nu pe adresa de acum, ci la comuna Brateni. Binevoiesce a cerceta acolo, și uitaînd N-rul ce-Ți lipsese, binevoiesce a-l reclama la noi spre a Ți se trimite a doua oră. De altminterlea la acesta nu noi purtăm vina.

D-lui F. D. in H. Lucrarea D-tale se va preda redacțiunei celei noue.

Invitare la abonament.

Cu N-rul viitor, care va apăre la 1 Maiu st. v. a. c. foia: „**ȘCOALA și FAMILIA**” intră în al III-lea an al existenței sale. Deschidem deci un nou abonament pe anul al III-lea al foii. Prețul abonamentului este: în Austro-Ungaria pe un an întreg 2 fl.; pe o jumătate de an 1 fl. Pentru România și străinătate pe an 6 franci; pe o jumătate de an 3 franci (plătibili în mării postale). — Rugăm pe aceia, cari ar voi să'și procure foia noastră, a trimite prețul de abonament cât mai în graba, ca să ne seam orienta cu edițiunea N-rului prim, să putem tipări adresele și să regulăm expediția de timpuriu. — Creditul în anul acesta se va restringe la un număr foarte mic de abonați. — Atât abonamentele pentru anul al III-lea, cât și restanțele din anul al II-lea au a se trimite administratorului foii *I. Davila*, în Brașov (Brassó).

Pentru încasarea restanțelor anului II, cât și pentru a celor din anul I, se vor întrebuința toate mijloacele, pe care le permite legea. Dămii abonati, cari nu-au trimis pe anul III câte 3 fl., sînt menționați, că plusul de 1 fl. se va socoti mai departe, sen. la cerere, se va retrimite.

Conducerea foii în anul al III-lea este încredințată unui comitet redacțional.

Editura foii „Școala și familia.”

Proprietară: „Reuniunea învățătorilor români” gr. or. din districtul al X-lea, Brașov.
Tipograf: Alexi. Brașov.